

Fylkesmannen i Hedmark

Årsrapport 2017

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	5
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	5
Sted, dato og fylkesmannens signatur	6
2 Introduksjon til embetets hovedtall	7
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	7
2.2 Organisasjon og ledelse	7
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
3 Årets aktiviteter og resultater	11
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	11
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	11
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	11
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	11
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	12
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	12
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	12
3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet	13
3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	14
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	14
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	15
3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptappingsplan for rusfeltet 2016-2020	17
3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid	19
3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester	19
3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring	20
3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	20
3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø	20
3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene	21
3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket	21
3.1.1.14 Bærekraftig landbruk	22
3.1.1.15 Andre oppdrag	24
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	24
3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	24
3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket	24
3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	24
3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	25
3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningsituasjonen	25
3.1.2.6 Andre oppdrag	26
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	26
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling	26
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	28
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige	28

tjenester	31
3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende	32
3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	33
3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene	33
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	34
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks	34
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	34
3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet	34
3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet	34
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	34
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	34
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	34
3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet	34
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	35
3.2.9 Landbruksdepartementet	35
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	35
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	56
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	57
3.6 Andre forhold	57
4 Styring og kontroll i embetet	58
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	58
4.1.1 Embetets risikostyring	58
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	58
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	58
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	58
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	58
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	58
5 Vurdering av framtidsutsikter	60
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	60
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	60
6 Årsregnskap	61

1 Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Året 2017 var preget av mange prosesser, stor aktivitet og strenge prioriteringer. Vi har mange oppdragsgivere og i noen tilfeller spriker styringssignalene slik at fylkesmannens evne til samordning settes på prøve. I tillegg samarbeider vi med flere statlige og regionale virksomheter om oppgaveløsning både når det gjelder forvaltning og utvikling.

Måloppnåelsen er etter vår oppfatning god. Vi har levert på de høyest prioriterte områdene. På deler av sosialområdet og vergemål har omfanget av oppgaver økt sterkt slik at vi ikke har klart å nå alle målsettinger. Innenfor rammen av dette har vi prioritert å ivareta rettsikkerheten for de svakeste gruppene.

Driftsregnskapet for 2017 viser et merforbruk på kap 0525 post 01 på kr 723 365. Akkumulert mindreforbruk utgjør etter dette kr 2 641 525 som vi søker overført til 2018. Mindreforbruket skyldes vakanser og høyere sykefravær. Sykepenger ble kr 643 000 høyere enn forutsatt, og stillingene ble ikke erstattet med vikarer. Vi har også et mindreforbruk på kr 2 431 286 på kap 0525 post 21 som søkes overført. Mindreforbruket består i det vesentlige av prosjekter på miljøvernområdet og leietakerne sitt tilgodehavende knyttet til driften av Statens hus.

Utviklingsarbeid og veiledning er en viktig del av fylkesmannens virksomhet og innbefatter alle fagområder. Utviklingsarbeid og veiledning skal bidra til at nasjonal politikk blir gjennomført i Hedmark. I tillegg skal vi bidra med å løfte saker av regional betydning opp på nasjonalt nivå. Kunnskapen vi får fra tilsyn og klagebehandling er mye av grunnlaget for innretningen på utviklingsarbeid og veiledning. I mange tilfeller er utvikling og veiledning naturlig oppfølging av tilsyn og klagesaker.

I forbindelse med kommunereformen ble det lagt ned mye arbeid med utfordringsbilder for alle kommuner. Disse omfattet status og utfordringer for tjenesteproduksjon, demografi og økonomi for alle kommunene. Dette ble presentert for alle formannskap/ kommunestyre som et av flere faktagrunnlag kommunene kunne bruke når de vurderte framtidig behov i forhold til dyktighet, kapasitet og kommunestruktur. Prosessen i Hedmark førte som kjent ikke til endringer i kommunestrukturen. Arbeidet med utfordringsbildet er videreført i 2017 til pågående planprosesser i kommunene, planprogram og i kommuneplanens samfunnsdeler. Fylkesmannen setter fokus på viktige nasjonale interesser i pågående planarbeid. Dette har i 2017 spesielt omfattet folkehelse, klimatilpassing og risiko- og sårbarhetsanalyser, samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging og jordvern. Jordvernet utfordres spesielt i by- og tettstedsområdene, og Fylkesmannen i Hedmark stiller krav om høy utnyttingsgrad i bynære områder. Det legges vekt på å sikre langsiktige utbyggingsgrenser som skaper forutsigbarhet for både landbruket, utbyggere og kommunene.

Vår oppfatning er at kommunereformprosessen og pågående planarbeid medfører at kommunepolitikere får økt bevissthet om de utfordringene kommunene har og en økt realisme forhold til hva de kan klare å levere på egenhånd. Kommunereformdebatten lever derfor videre og har vært på sakskartet i flere kommuner også i 2018. Fylkesmannen har fulgt opp arbeidet i dialogmøter med kommuner og på ordfører/rådmannsmøter. På lengre sikt er det vår klare anbefaling at antall kommuner bør reduseres til omlag 10 i Hedmark.

Landbruk er den sektoren i vår virksomhet hvor utviklingsarbeid utgjør en stor del av porteføljen. I 2017 startet vi opp en større satsing på økt kornproduksjon i Hedmark, i samarbeid med faglag, veiledningstjeneste og foredlingsvirksomhetene i verdikjeden. Kornsatsingen er foreløpig siste ledd i en systematisk satsing, i regi av Fylkesmannen, på produksjoner med markedsmuligheter. Det er tidligere igangsatt tilsvarende satsinger på økt produksjon av storfekjøtt og i frukt/grøntsektoren, og som fortsatt pågår. Fylkesmannen har også deltatt i arbeidet med å utarbeide og følge opp "Bioøkonomistrategi for Innlandet 2017-2024", sammen med de to fylkeskommunene og Fylkesmannen i Oppland. Strategien ble vedtatt i felles fylkesting april 2017.

Fylkesmannen tar aktivt del i ulike regionale satsinger innen landbruksbasert næringsutvikling, herunder spesielt utvikling av opplevelsesnæringer, grønt reiseliv og lokalmat. Fylkesmannen har støttet etableringen av Inn på Tunet Innlandet SA, som vi mener er et nødvendig verktøy for å profesjonalisere næringa i en stadig skjerpet konkurranse i markedet for velferdstjenester. I alle disse satsingene samarbeider vi tett med Innovasjon Norge, fylkeskommunen og næringene. I mange av tiltakene samarbeider vi også over fylkesgrensen mot Oppland.

Skognæringa er viktig i Hedmark, som står for om lag 30 % av samlet avvirkning nasjonalt. Året 2017 føyd seg inn i rekken av år med rekordhøy avvirkning. Skogbruket har respondert godt og effektivt på regjeringens satsing på tettere planting og gjødsling i skog som klimatiltak. I samarbeid med aktørene i næringa har Fylkesmannen vært en pådriver i dette. I 2017 ble i overkant av 50.000 daa skog overgjødslet, noe som utgjør ca 2/3 av samlet areal på landsbasis. Skogbruket i Hedmark har også respondert positivt på regjeringens satsing på infrastrukturtiltak i skogen. Det ble i 2017 investert nærmere 50 mill kr i skogsbilvegnettet i Hedmark. Dette er en økning sammenlignet med tidligere år, men likevel langt under behovet estimert til 137 mill kr årlig for å bringe vegnettet opp til god standard i løpet av en 20-årsperiode. Behovet er beregnet i en tilstandsrapport for skogsbilvegnettet i Hedmark utarbeidet av Fylkesmannen i 2016.

På miljøområdet har vi i 2017 prioritert arbeid med skogvern, og det ble opprettet 11 nye naturreservater, samt utvidet 4 eksisterende verneområder. Det satses også mer på klimaarbeidet, og Fylkesmannen jobber aktivt sammen med andre regionale aktører. Vi bruker fortsatt mye ressurser på oppfølging av de store samferdselsprosjektene E6/Dovrebanen, og dette berører områdene plan, forurensning og verneområdeforvaltning (Åkersvika naturreservat). Fylkesmannen har gjennomført det første myrrestaureringsprosjektet og kommet langt i planleggingen av myrrestaurering som skal foregå i 2018. Rovviltområdet krever en stor innsats for å oppfylle den todelte målsettingen om at det skal sikres bærekraftige rovviltbestander, og en fortsatt aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn. For fylket som helhet er erstatningskravene relativt lave, men i enkelte beiteområder har det også i år vært store tap til rovvilt. Den klare trenden med nedgang i tapene til rovvilt kan ikke forklares med endringer i totalt antall sau i Hedmark, men det er variasjoner i fylket.

Vergemålområdet var utfordrende også i 2017, blant som følge av redusert bevilgningen på området. Dette førte til at vi måtte nedbemanne og hadde færre saksbehandlere til å følge opp alle oppgavene på feltet. Vi leverte likevel innenfor resultatmålene på de høyest prioriterte områdene. Vi mener at kvaliteten på behandlingen av enkeltsakene har vært tilfredsstillende, bl.a ut fra at vi fikk medhold i de fleste klager som har vært behandlet av Statens sivilrettsforvaltning. Vi måtte også dette året ned-/bortprioritere flere oppgaver, bl.a. service, opplæring av verger, behandling av søknader om arv og gave, odelsaker, kontroll av kapitalforvaltning.

Fylkesmannen utførte kontroll av alle vergeregnskapene i det sentrale uttrekket fra Statens sivilrettsforvaltning. På bakgrunn av manglende innlevering av fullstendige regnskap, og bekymringsmeldinger, ble det ført tilsyn med verger også ut over den nevnte regnskapskontrollen. Disse sakene har vært både arbeidskrevende og tidkrevende. I flere saker endte det opp med at vi måtte bytte verger.

Vi hadde relativt god tilgang på verger også i 2017, men bildet synes imidlertid å ha endret seg noe. Vi vil derfor framover legge større vekt på arbeidet med å rekruttere nye verger.

På samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet ser vi at den innsatsen vi gjør for at kommunene skal leve opp til kravene i Sivilbeskyttelsesloven har den

ønskede effekt. Gjennom øvelser og tilsyn ser vi en stadig forbedring krisehåndteringsevnen og avvikene som avdekkes i tilsyn er færre. Det gjøres mye godt arbeid i kommunen og øvelsene vi gjennomfører rettet mot kommunene viser at kommunene jevnt over er godt forberedt og at de øvelsene er nyttige.

Vårt omfattende samordningsarbeidet innenfor oppvekstsektoren - «Kultur for læring» - har fortsatt i 2017. Dette arbeidet omhandler både samordning, samhandling og målrettet kompetanseheving for å bedre læringsmiljø og skolerestulater i fylket. Det er en arbeidsform der de ulike tiltak rettet mot oppvekstsektoren sees i sammenheng og tiltakene settes inn der det er behov. Ny ordning for etterutdanning innenfor skolesektoren passer meget godt inn i vårt arbeid. I 2016 fikk vi innvilget 6 mill. kroner fra Norges forskningsråd til et forskningsprosjekt som skal bidra med kunnskap inn i «Kultur for læring». Samtlige kommuner i fylket har vedtatt at de vil være aktive deltagere med alle sine grunnskoler. I tillegg har alle kommuner nå gått inn i arbeid med sine barnehager. Høsten 2017 ble det gjennomført kartleggingsundersøkelse i så og si alle barnehager i Hedmark. Høgskolen i Hedmark er ansvarlig for den forskningsfaglige delen av prosjektet, mens Fylkesmannen har det administrative ansvaret.

På sosialtjenesteområdet er det rettssikkerhetsoppgavene som står i fokus, spesielt klagebehandling. Vi har drevet informasjons- og opplæringsoppgaver overfor Nav-kontorene om lovforståelse og styring med særlig vekt på aktivitetsplikt, kvalifiseringsprogram og tjenesten opplysning, råd og veiledning. Opplæringen har vært koordinert med Nav Hedmark.

Institusjonstilsynet på barnevernsområdet er omfattende og ressurskrevende, og har særlig fokus på rettighetsforskriften og ivaretagelse av barna under oppholdet. Tilsynssaker og oppfølging av det kommunale barnevernet har hatt høy prioritet, med særlig oppfølging av tjenester med utfordringer. Det landsomfattende tilsynet med Bufetat ble ledet fra Hedmark og har vært en ressurskrevende oppgave.

Rettssikkerhetsoppgavene på helse- og omsorgsområdet dreier seg om mange ulike felter, og særlig oppgavene knyttet til de ulike tvangsbestemmelsene er utfordrende. På hele sosial- og helsefeltet har Hedmark forholdsvis mange enkeltsaker til behandling og dette medfører ressursmessige utfordringer. Utviklingsoppgavene på helse- og omsorgsfeltet innen folkehelse, Omsorgsplan 2020 med særlig vekt på kompetanseplanen, og rus/psykisk helse-feltet er gjennomført i tråd med forventningene fra oppdragsgiverne.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Landbruk

Innenfor det tradisjonelle landbruket har Fylkesmannen arbeidet systematisk over flere år med å øke volum, verdiskaping og lønnsomhet i produksjoner med markedsmuligheter. I 2017 ble det derfor igangsatt en større flerårig satsing på økt kornproduksjon, mens det tidligere er tatt tilsvarende initiativ på storfekjøtt (2013) og frukt-/grøntsektoren (2015). Alle satsinger løper fortsatt, og driftes i nært samarbeid med næringa og aktørene i verdikjedene. Innen bygdenæringene har Fylkesmannen prioritert deltagelse i regionale satsinger rettet mot spesielt utvikling av opplevelsesnæringer, lokalmat og koblingen mellom disse. På skogbruksområdet har Fylkesmannen prioritert og vært pådriver i satsinger på infrastruktur, foryngelse, tettere planting og gjødsling av skog, og der det kan vises til gode resultater. I forvaltningen av økonomiske virkemidler er forvaltningskontroller og oppfølging av kommunene som landbruksmyndighet vært prioriterte innsatsområder.

Miljøvern

Fylkesmannen har på naturforvaltningsområdet prioritert arbeidet med frivillig skogvern og vern på Statskogs grunn, myrrestauring, rovviltforvaltning og oppfølging av vannforskriften. Siden flere store samferdselsprosjekter berører Hedmark, har oppfølgingen av planprosessene vedrørende ny 4-felts E6 og dobbeltspor jernbane vært høyt prioritert. På forurensningsområdet er tilsyn en prioritert oppgave, som er blitt gjennomført etter oppsatt plan.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har prioritet på det forbyggende arbeidet knyttet til risiko- og sårbarhetsanalyser og gjennomgang av planer etter plan og bygningsloven. Videre er gjennomføring av øvelser, tilsyn og veiledning for å bedre krisehåndteringsevnen og styrke etterlevelsen av sivilbeskyttelsesloven prioritert.

Egen krisehåndteringsevne og samarbeid med regionale aktører gjennom fylkesberedskapsrådet og atomberedskapsutvalget samt samarbeidet med beredskapsmyndigheter i Sverige (Dalarna og Värmland) er også prioritert.

Oppvekst og utdanning

Vi har prioritert arbeid med ny rolle innenfor området psykososialt miljø. Utviklingen av "Kultur for læring" som er en målrettet samordning og kompetanseutvikling innen oppvekstområdet har også hatt hovedfokus. Satsingen gir resultater bl.a. i erfaringsdeling og bedre skolerestulater. Vi ser at denne måten å arbeide på samsvarer med krav fra departement/direktorat og kommunenes behov.

Sosiale tjenester

Klagesaksbehandling (dobling av antall saker fra 2013) med reduksjon av saksbehandlingstid har hatt høy prioritet. Opplæring i sosialtjenesteloven, særlig når det gjelder kravene til aktivitetsplikt, kvalifiseringsprogram og tjenesten informasjon, råd og veiledning.

Barnevern

Tilsyn med BUFetat har vært prioritert, da dette har vært et omfattende landsomfattende tilsyn hvor Fylkesmannen i Hedmark har ledet tilsynet i region Øst. 53 stedlige tilsyn i barnevernsinstitusjoner med samtaler med alle barna som ønsket det har også hatt høy prioritet. Oppfølging av barneverntjenesten i kommuner med særlige utfordringer har også tatt mye tid.

Helse og omsorg

Mange og omfattende tilsyns- og klagesaker er en oppgave som må prioriteres høyt. Det landsomfattende tilsynet i spesialisthelsetjenesten har vært særlig ressurskrevende i 2017, da Fylkesmannen i Hedmark har ledet tilsynet som er gjennomført i Østfold, Oppland og Hedmark. Utviklingsoppgavene på folkehelseområdet, pleie- og omsorgstjenesten og da særlig knyttet til kompetanseutvikling, og rus/psykisk helse-området har også hatt høy prioritet.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Vi har en kompetent stab av medarbeidere som er en forutsetning for å ivareta våre mange og til dels ulike oppdrag. Gode administrative støttefunksjoner med økonomi, arkiv, personal og IKT bidrar i høy grad til god måloppnåelse. Eksternt har vi godt samarbeid både med statlige etater, kommunene, helseforetak og statlige kompetansesentra hvor vi i fellesskap utfører oppgaver for å iverksette nasjonal politikk i fylket. Intern vektlegging av effektiv, tverrfaglig og avdelingsovergrepene oppgaveløsning, samt god dialog med kommunene er sentrale forhold som har hatt betydning for oppnådde resultater i 2017. Manglende måloppnåelse på vergemålsfeltet er knyttet til bevilgningens størrelse.

10. mars 2017 vedtok Regjeringen at fylkesmannsembetene i Hedmark og Oppland skal slås sammen med virkning fra 1. januar 2019.

21. juni 2017 bestemte Regjeringen at embetet skulle samlokaliseres på Lillehammer, og at en av embetets avdelinger skulle legges til Hamar.

Dette innebar at embetets ansatte, i tillegg til å gjennomføre embetsoppdraget for 2017, også måtte forholde seg til en krevende omstillingsprosess.

De ansatte hos Fylkesmannen i Hedmark har klart begge deler på en fremragende måte. Årsrapporten viser at måloppnåelsen og gjennomføringen av 2017-oppdraget, med få unntak, er utført til fulle. Samtidig har de på en framtidrettet og konstruktiv måte gått inn i omstillingsarbeidet og utformingen av det nye embetet. For embetets ansatte vil det bli en "ny" arbeidsdag etter 1. januar 2019. Nye arbeidskollegaer, nye omgivelser, nye faglige og praktiske utfordringer knyttet til arbeidssituasjonen. Ikke alle har vært enige i premisser og vurderinger som lå bak vedtakene om større regioner og sammenslåing av fylkesmannsembeter, ei heller av lokaliseringen til Lillehammer. De har likevel lojalt stilt seg bak alle vedtak som er gjort og valgt å bruke krefter og tid på å få til de beste løsningene for det nye embetet.

Det er ikke gitt at det skulle være slik. De har på sin måte levd opp til fylkesmannsinstruksens budskap om "å arbeide til beste for fylket". De har etter beste evne, med sin kunnskap og dyktighet løst oppdraget til beste for innbyggerne i fylkets 22 kommuner. Dette er verdier de har tatt med seg inn i arbeidet med å forene det nye embetet fra 1. januar 2019. De har gitt gode og inspirerende bidrag til den felles kulturbyggingen med sine kollegaer i Oppland. Gjennom sine tillitsvalgte har de så langt hatt en aktiv og sterk rolle i de samarbeidsorganer som er opprettet i forbindelse med sammenslåingen.

Jeg vil derfor rette denne særlige takken til mine medarbeidere og ansatte hos Fylkesmannen i Hedmark for den store innsatsen som er gjort gjennom 2017. Det er fortsatt en vei å gå i 2018 før det nye embetet ser dagens lys fra 2019. Sammen skal vi klare å få jobben gjort også i 2018. Både jobben "til beste for fylket" og den jobben som må gjøres for at det nye embetet blir mer enn summen av to tidligere embeter.

Sted, dato og fylkesmannens signatur

Hamar, 28. februar 2018

Sigbjørn Johnsen (sign.)

2 Introduksjon til embetets hovedtall

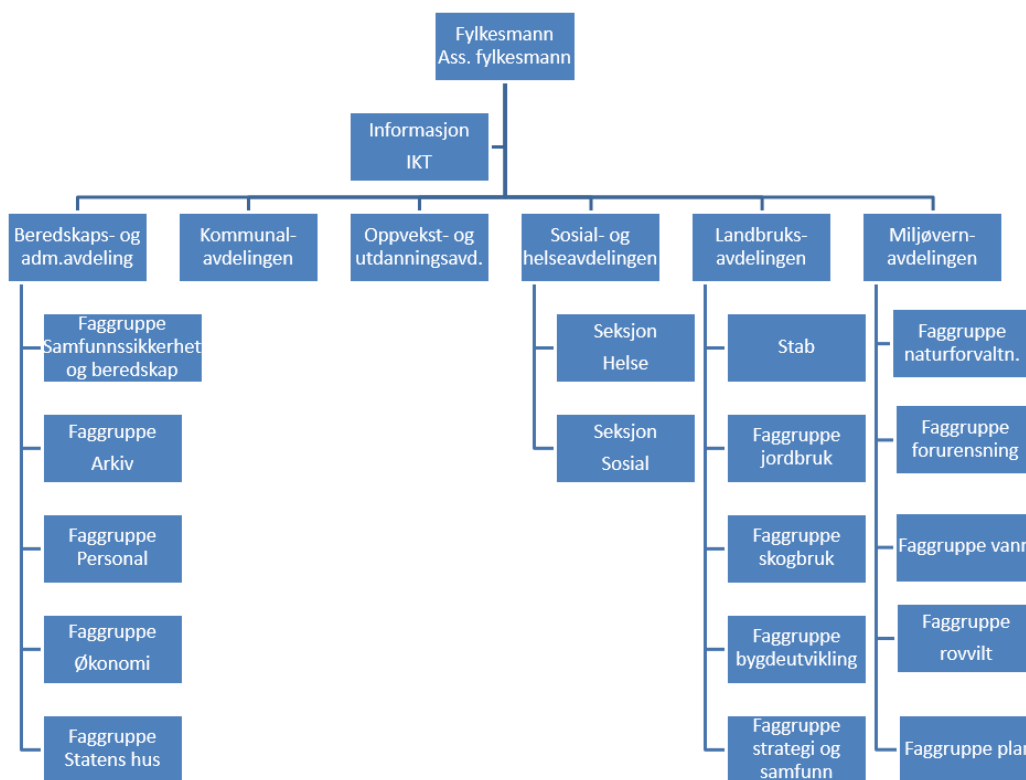
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Fylkesmannen er Kongens og Regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Fylkesmannen er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Vi er sektormyndighet, veileder og pådriver. Vi utfører i den forbindelse oppgaver for 11 departementer og 8 direktorater og er i faglige spørsmål underlagt disse virksomhetene. Vi har viktige oppgaver i å samordne statlig virksomhet i fylket og kan ta de initiativ og fremme de forslag vi finner nødvendig for å bidra til utvikling i fylket. Fylkesmannen har en viktig rolle i å se til at innbyggernes rettssikkerhet blir ivarettatt, dette gjør vi gjennom tilsyn, klagebehandling og veiledning.

Vi har en bred samarbeids- og samhandlingsflate på regionalt og nasjonalt nivå. Av de vi samarbeider/samhandler med kan nevnes; kommunene, fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Statens naturoppsyn, Politiet, Forsvaret, Sivilforsvaret, Statens vegvesen, Høgskolen i Innlandet, Sykehuset Innlandet, Statens kartverk, Utdanningsdirektoratet, KS, NHO, NVE, Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Hedmark bondelag og Hedmark bonde- og småbrukerlag mv. Vi har en del formaliserte møtearenaer som Partnerskap med NAV fylke, felles forum for samhandlingsreformen med fylkesmannen i Oppland, KS, Sykehuset Innlandet, fylkeskommunen, kommunene og Nav, Kultur for læring med kommunene, fylkeskommunen, NHO, KS og høgskolen Innlandet og Sogn- og Fjordane. I tillegg har vi beredskapsrådet som samler de regionale aktører som er relevante i den forbindelse. Ut over samarbeid med regionale etater og næringsliv har vi et formalisert samarbeid med andre fylkesmannsembeter på alle fagområder.

Embetet er gitt ansvaret for drift og utvikling av Fylkesmennenes regionale informasjonsnett (FRI). Dette betinger samarbeid med de andre embetene. Sentraliseringen av ePorte saksbehandlings- og arkivsystem er fullført i 2017. Fylkesmannen i Hedmark forvalter GIS-lisenser på vegne av alle embetene. Reindriftsforvaltningen er lagt under fylkesmannsembetene, og har tilgang til all GIS-programvare som ligger i Fylkesmannens lisenspool.

2.2 Organisasjon og ledelse

Vårt embete har 132 ansatte og fikk en tildeling inklusive overførte midler fra 2016 på kapittel 0525 på kr 107 313 000, i tillegg kommer midler på vergemålsområdet (kapittel 0469) og andre fagkapitler. Vi forvalter midler på andre fagkapitler på til sammen 191 mill. kr. Vi er lokalisert i Statens hus på Hamar. Fylkesmannen i Hedmark er organisert i 6 avdelinger pluss stabsfunksjon. Avdelingene er Beredskaps- og administrasjonsavdelingen, Kommunalavdelingen inklusive vergemål, Oppvekst- og utdanningsavdelingen, Landbruksavdelingen, Miljøvern-avdelingen og Sosial- og helseavdelingen.

Embetsledelsen består av fylkesmann Sigbjørn Johnsen og assisterende fylkesmann Anne Kathrine Fossum. Øvrig ledelse er direktør Knut Anders Fossum, Beredskaps- og administrasjonsavdelingen, direktør Bernhard Caspari, Kommunalavdelingen, direktør Haavard Elstrand, Landbruksavdelingen, direktør Jørn Georg Berg, Miljøvern-avdelingen, direktør Anne Cathrine Holth, Oppvekst- og utdanningsavdelingen og fylkeslege Trond Lutnæs, Sosial- og helseavdelingen. Det har ikke vært endringer i organisasjonsstruktur eller ledelsen gjennom året.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Generell kommentar til ressursammenligningen med 2016 er økte lønnskostnader på 14 % som følge av innføring av pensjonskostnader, jf. rundskriv R-118 fra finans.

Kap. 0525 post 01/Kap. 3525 post 02

Kapittel 0525.01/3525.02 har et mindreforbruk på til sammen kr 2 641 525 for 2017 mot kr 3 365 000 for 2016. Mindreforbruket skyldes vakanser og høyere sykefravær. Sykepenger ble kr 643 000 høyere enn forutsatt, og stillingene ble ikke erstattet med vikarer. Ser vi bort i fra overført mindreforbruk

fra 2016 ble det for 2017 et merforbruk på kr 723 475, slik at ressursfordelingen gir et relativt riktig bilde av årlig bevilgning.

Kap. 0525 post 21/Kap. 3525 post 01

Kapittel 0525.21/3525.01 har et akkumulert mindreforbruk på til sammen kr 2 431 286 for 2017 mot kr 2 855 000 for 2016. Mindreforbruket består i det vesentlige av miljøprosjekter og Statens hus for alle leietakerne.

Administrativ kostnadsdekning

Betegnelse på rapporteringskrav	Tall i 1000 kr.
Administrativ kostnadsdekning	4 354

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (kr)	2 641.5
Budsjettavvik (%)	2.5 %

Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	104 671.4
Lønn 052501	81 279.2
Lønnsandel av driftsutgifter	77.7 %

Husleie

Husleie (tall i 1000 kr)	12 933
Husleie (% av driftsutgifter)	12 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	52 784	33 730	19 054

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
052501	105 655
052521	5 699
Post 01 (unntatt 052501)	13 794
Post 20-29 (unntatt 052521)	34 962
Post 30-39	1 687
Post 40-49	0
Post 60-69	112 915
Post 70-79	27 074
Post 80-89	706

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Totalt antall årsverk pr. 31.12.	115.2
Totalt antall årsverk for kvinner pr. 31.12.	63.7
Totalt antall årsverk for menn pr. 31.12.	51.5
Totalt antall årsverk for faste stillinger pr. 31.12.	107.8
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger pr. 31.12.	7.4
Sum andel administrasjon	13.2 %
Økonomi	2.0
Lønn	1.2
IKT	5.4
Personal	1.0
Arkiv	4.2
Resepsjon/sentralbord	1.4
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Turnover i prosent	3.1 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	130.0
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	4.0
Totalt antall ansatte som sluttet	8.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	3.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	5.0

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	1 544.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	4.8 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	383.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	2.8 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	1 161.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.3 %
Antall legemeldte sykedager for menn	238.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	1.8 %
Avtalte arbeidsdager for menn	13 472.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	868.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.7 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	18 403.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	145.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.1 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	296.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.6 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	78.0	59.1 %	54.0	40.9 %	581 141.0	642 475.0	90.5 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	2.0	25.0 %	6.0	75.0 %	965 296.0	980 478.0	98.5 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	4.0	33.3 %	8.0	66.7 %	746 834.0	776 777.0	96.1 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	43.0	56.6 %	33.0	43.4 %	600 300.0	595 757.0	100.8 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	18.0	81.8 %	4.0	18.2 %	520 205.0	537 283.0	96.8 %
Kategori 5: Kontorstillinger	11.0	91.7 %	1.0	8.3 %	475 864.0	482 100.0	98.7 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger		0.0 %		0.0 %			0.0 %
Kategori 7: Lærlinger	0.0	0.0 %	2.0	100.0 %	0.0	152 665.0	0.0 %

HR

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Sum antall ansatte	132.0
Antall kvinner	78.0
Antall menn	54.0
Sum antall deltidsansatte	13.0
Antall deltid kvinner	10.0
Antall deltid menn	3.0
Sum antall deltidsansatte grunnet omsorg jf.AML §10-2, fjerde ledd og HTA § 20	3.0
Antall deltid kvinner, omsorg	3.0
Antall deltid menn, omsorg	0.0
Sum antall midlertidige ansatte	9.0
Antall kvinner, midlertidig	4.0
Antall menn, midlertidig	5.0
Sum antall ansatte med personalansvar	11.0
Antall kvinner, personalansvar	3.0
Antall menn, personalansvar	8.0
Sum antall ansatte	132.0
Antall ansatte under 20 år	1.0
Antall ansatte 20 - 29 år	4.0
Antall ansatte 30 - 39 år	17.0
Antall ansatte 40 - 49 år	28.0
Antall ansatte 50 - 59 år	51.0
Antall ansatte over 60 år	31.0

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Måloppnåelse

Vi mener at måloppnåelsen i 2017 totalt sett var god. Vi har ingen vesentlige avvik å melde bortsett fra måltall tilsyn utdanning og saksbehandlingstiden på klagesaksbehandling sosialhjelp.

Vi har kompetansen vi trenger for å gjennomføre oppgavene på en god måte. På helse- og omsorgsområdet har vi prioritert innsatsen til de sentrale rettssikkerhetsoppgavene i tillegg til utviklingsområdene innen Omsorg 2020, opptrappingsplanen på rusfeltet, psykisk helse og folkehelse. På vergemålsområdet er det gjort en prioritering i forhold til oppgavens viktighet. Saksbehandlingstiden er for lang på mange oppgaver innenfor dette feltet.

Oppfølging av kommuner

Fylkesmannen har løpende kontakt og dialog med kommunene både enkeltvis og samlet i møter, kurs og seminarer. Fylkesmannen besøkte enkeltkommuner på tilsyn, øvelser, dialogmøter om sektorvise utfordringer og i tilknytning til særskilte saker. ROBEEK-kommunene er fulgt spesielt opp. Vi har også fulgt opp kommuner som av ulike grunner ikke klarer å løse oppgavene sine på en tilfredsstillende måte eller er i faresonen i forhold til økonomi.

Plan

Gjennom planarbeidet formidler vi nasjonale politikk på mange sentrale samfunnsområder. Dette er knyttet både til arealbruk, folkehelse og samfunnsikkerhet for å nevne noe. Vi opplever at kommunene synes at dialogen vi har i plansammenheng er verdifull.

Helse- og velferdsområdet

Nasjonal politikk implementeres gjennom råd og veiledning overfor kommuner, virksomhetsledere og fagpersoner ved møter, kurs og i enkelsaker. Informasjon på fylkesmannens nettsider og andre informasjonstiltak bidrar også til å gjøre nasjonal politikk kjent. Ved tilsyn og i forvaltningssaker blir også myndighetskrav og faglige retningslinjer påpekt og understreket.

Vergemål

På vergemålsområdet varierer saksbehandlingstiden avhengig av sakstype. For de høyest prioriterte oppgavene, som opprett vergemål, uttak fra kapitalkonto og vergegodtgjøring, har vi klart saksbehandlingsskravene, mens for de lavere prioriterte oppgavene kan saksbehandlingstiden være for lang. Graden av service og tilgjengelighet er ikke tilfredsstillende. Dette er et bevisst valg for å kunne ha høyest mulig produktivitet på saksbehandling. Lang saksbehandlingstid og for dårlig service skyldes ressurstilgangen i forhold til oppgavemengden. Embetet arbeider kontinuerlig med å få ned saksbehandlingstiden og har igangsatt tiltak for å gi bedre service.

Klima og miljø

Fylkesmannen formidler nasjonal politikk til kommunene og påpeker hvilke hensyn som skal ivaretas gjennom tilbakemelding på alle oppstartsmeldinger og høringer i plansaker og gjennom veiledning, svar på spørsmål på telefon og e-post, deltagelse i diverse møter i større planprosesser. Nasjonal politikk på andre miljøområder formidles på samme måte i brev/vedtak, i møter og kurs, på Fylkesmannens nettsider mv.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet har tydelig sektorovergrepende plass og er godt forankret i embetsledelsen. Reduksjon av samfunnets risiko og sårbarhet og økt krisehåndteringsevne har prioritet. Fylkesmannen gjennomfører rutinemessig øvelser, tilsyn og veiledning i henhold til sitt oppdrag for å opprettholde og øke krisehåndteringsevnen.

Oppvekst

Innenfor oppvekstområdet har Fylkesmannen arbeidet tett sammen med kommunene i fylket for å få på plass en forståelse for verdier og grunnlag bak de ulike satsingene og tiltakene. Innenfor store områder som f.eks "tidlig innsats" og "samordning" har vi gjennomgått forskning, drøftet og bygget opp en bred og dyp forståelse for temaene. Dette mener vi er avgjørende for å lykkes med arbeidet.

Landbruk

På landbruksområdet er kommunene førstelinja for hovedtyngden av utviklings- og forvaltningsoppgavene rettet mot landbruket. Kommunene har derfor hovedfokus i Fylkesmannens arbeid med å formidle og følge opp vedtatt nasjonal politikk. Dette arbeidet er systematisert gjennom en årlig handlingsplan for kommuneretta tiltak med spesiell vekt på veiledning, kurs og ulike fagsamlinger, og retter seg både mot administrativ og politisk ledelse i kommunene. Dyktige og kompetente kommuner er en god investering i egen ressursbruk.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Fylkesmannen samarbeider med mange andre statlige etater og institusjoner på helse- og velferdsområdet for å bidra til samordnet innsats. Tett samarbeid med NAV fylke, Bufetat, helseforetakets ulike fagområder, kompetansesenter rus, Husbanken og høyskolen, for å nevne noen, bidrar i stor grad til samordning av statlig virksomhet.

På miljøområdet har Fylkesmannen jevnlig kontakt med regionale statlige etater (NVE, Politiet, Mattilsynet, Arbeidstilsynet, Statens vegvesen, SNO m.fl.) og fylkeskommunen på de ulike fagområder. Vi deltar i faste forum som for eksempel Miljøforum og Planforum for å utveksle informasjon og bidra til helhetlig og samordnet forvaltning.

Samordning og tilrettelegging for gode helhetsløsninger på samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet ivaretas gjennom fylkesberedskapsrådet, grenseredningsrådet for Dalarna, Värmland og Hedmark, øvingsutvalget i Hedmark og fylkeskommunenes planforum.

Fylkesmannen samarbeider med kommunene, høyskolen og andre aktører om bedring av skoleresultater og forsterket samhandling gjennom "Kultur for læring". Vi ser at arbeidsformen gir et meget godt grunnlag for stadig nye politiske vedtak fra nasjonalt hold.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

Fylkesmannen har en permanent arbeidsgruppe som består av representanter fra alle embetets avdelinger i en Rettsikkerhetsgruppe. Arbeidsgruppen behandler bestillinger/spørsmål/problemstillinger fra embetsledelsen, ledergruppen, fagavdelingen og på eget initiativ. Temaene som tas opp i gruppen

kan være relativt vidtrekkende i et rettsikkerhetsperspektiv. De kan være rene juridiske problemstillinger bl.a. i regi av fagsamlinger for hele embetet innen f.eks forvaltningsrett. Det har også vært temaer vedrørende godt språk etc. Gruppen har videre utarbeidet felles maler og rutiner for embetet. Dette for at vi skal fremstå enhetlige, med god juridisk kvalitet og med et godt språk.

Fylkesmannen er opptatt av lik behandling uavhengig av administrative grenser. Vi arbeider derfor sammen med nabofylker for å harmonisere saksbehandlingen både på forurensningsområdet (tilsyn), ved behandling av plan- og bygningslovsaker og innen rovviltforvaltning. Det er også dialog med nabofylker på andre miljøvernoppgaver.

Rettsikkerhet er en sentral arbeidsoppgave for fylkesmannen på både helse- og omsorg-, sosial- og barnevernsområdet. Omfattende tilsyns- og klageoppgaver er gjennomført i samsvar med retningslinjene fra våre oppdragsgivere. Både ved saksbehandlingen og tilbakemeldingene og dialogen med virksomhetene gis det tilbakemeldinger som bidrar til å styrke rettsikkerheten for brukerne. Hedmark har forholdsvis mange tilsyns- og klagesaker på disse områdene, og det har vært nødvendig med en streng prioritering for å overholde tidsfrister. På de fleste områder har vi et nært samarbeid med andre fylkesmannsembeter og oppdragsgivere for å harmonisere saksbehandlingen.

Innenfor oppvekstfeltet er tilsyn og klagesaker behandlet i tråd med krav, men vi har ikke oppfylt kravene til antall tilsynspoeng i 2017. Dette skyldes merarbeid i avdelingen knyttet til klagesaker om elevers psykososiale skolemiljø samt ressursmangel som følge av sammenslåing av embeter. Oppvekst- og utdanningsavdelingen har brukt mye tid til å gi veiledning, både til foreldre og til kommuner. I 2017 har denne veiledning vært spesielt knyttet opp mot nytt regelverk i Opplæringslovens kap 9a. Godt samarbeid med andre fylker og med Utdanningsdirektoratet gir en enhetlig behandling av tilsyn og klagesaker.

På landbruksområdet har likebehandling og enhetlig forvaltningspraksis stort fokus i vår kommunedialog, både gjennom oppfølging av enkeltsaker, generell veiledning, i fagsamlinger m.v. Videre legges det vekt på å avstemme egen praksis mot nasjonal praksis gjennom aktiv deltagelse i nasjonale samlinger oftest i regi av LMD og Landbruksdirektoratet. I de senere år har Fylkesmannen hatt et særskilt fokus på å harmonisere avkortinger i tilskudd ved feilopplysninger fra søker og i dyrevelferdssaker, samt ved brudd på kravet om "vanlig jordbruksproduksjon". Videre gjør Fylkesmannen aktiv bruk av rapporterings hjemmelen i jordlovens § 3 både ut fra et rettsikkerhetsperspektiv og for å harmonisere praksisen i landbrukslovsaker på tvers av kommunene. Fylkesmannens kontinuerlige fokus på kompetanse og kapasitet i den kommunale landbruksforvaltningen, er antakelig likevel det viktigste løpende bidraget til rettsikkerheten på landbruksområdet. I 2017 avholdt Fylkesmannen mellom 20-25 kurs og fagsamlinger rettet mot kommunene.

Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

I Hedmark kan vi endelig si at skoleresultatene er på vei i riktig retning. Dette gjelder både faglige resultater og antall elever som fullfører og består videregående skole. Fylkeskommunen har gjort en stor innsats over mange år, og sammen med det samarbeidet som pågår i Hedmark kan vi nå se tydelige resultater. Gjennom tett og godt samarbeid med Utdanningsdirektoratet orienterer vi jevnlig om tilstanden i fylket. Vi opplever at Utdanningsdirektoratet gir oss muligheter til å komme med innspill i prosesser, samt å la tilstanden i fylket danne grunnlag for skreddersøm av nasjonale tiltak eller satsinger. Dette er avgjørende for å lykkes med Kultur for læring.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Det forebyggende arbeidet, kravene til samfunnsikkerhet og beredskap og ROS-analyser etter Plan- og bygningsloven og Sivilbeskyttelsesloven følges godt opp lokalt og regionalt for å berede grunnen for bærekraftig og framtidrettet samfunnsutvikling og arealbruk.

Tidlig dialog og tett oppfølging i planprosesser av så vel kommunene som øvrige regionale myndigheter, er hovedvirkemidlet for å ivareta en mest mulig bærekraftig bruk av arealressursene veid opp mot andre samfunnshensyn. I tillegg kommer at aktuelle tema knyttet til samfunnsutvikling, herunder jordvern, klima, planprosesser m.v., er satt på dagsorden i kommunesamlinger i regi av Fylkesmannen.

Etter noen år med nedgang økte omfanget av omdisponering av dyrka mark i Hedmark betydelig i 2016. Økningen kan i hovedsak knyttes til ny trasé for dobbeltspor på Dovrebanen i Stange, og realisering av en tidligere planavklart næringspark. Utbyggingspress mot matjord er imidlertid en vedvarende utfordring rundt de fleste større befolkningsentra i Hedmark.

Planprosesser – formidling av nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

FM har hatt dialog med og formidlet nasjonale og regionale hensyn til alle kommuner i fylket.

Fylkesmannen har formidlet nasjonale hensyn til kommunene gjennom tilbakemelding på alle oppstartsmeldinger og høringer i plansaker, gjennom svar på spørsmål på telefon og e-post, deltagelse i diverse møter i større planprosesser som KDP Dovrebanen Sørlig-Brumunddal. Dessuten har vi i samarbeid med fylkeskommunen arrangert flere fagdager (tema kommuneplanens arealdel, planstrategi) og en to-dagers plan- og byggesakskonferanse.

Andel relevante kommunale (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning: 100 %.

Fylkesmannen har fokus på tidlig dialog, og følger alle større planprosesser så tett som mulig. I 2017 er alle oppstartsmeldinger og planprogram besvart, og vi har deltatt i alle møter i regionalt planforum. Det legges vekt på at eventuelle konflikter med nasjonale interesser skal påpekes allerede i oppstartvarselet for å sikre en tidlig og tydelig kommunikasjon i plansaker.

Mekling i planer med (fra kapittel 3.1.1.1.3 i TB)**Rapportere på**

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100 %.

Fylkesmannen har meklet i alle regulerings saker med uløste innsigelser. To saker ble løst gjennom mekling og en sak ble oversendt KMD.

Mekling i planprosesser med uløste innsigelser

Resultatmål	Differanse	Resultat
100 %	0 %	100 %

Landbrukets arealressurser er (fra kapittel 3.1.1.1.4 i TB)**Rapportere på**

Landbrukets arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser.

Gjennom tidlig dialog med kommunene og tett oppfølging i planprosesser, sikres det at landbrukets arealressurser blir ivaretatt best mulig vurdert opp mot andre samfunnsinteresser. Fylkesmannen har i 2017 inngått en samarbeidsavtale med Bane Nor og deltar i et pilotprosjekt for kompensasjon av dyrka mark ved reguleringsplanlegging for utbygging av Dovrebanen til dobbeltspor gjennom matkornarealer i Stange kommune.

Reduksjon i omdisponering (fra kapittel 3.1.1.1.6 i TB)**Rapportere på**

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord sammenlignet med 2015.

Omdisponeringen av dyrket mark i Hedmark har økt fra 133 daa i 2015 til 645 daa i 2016. Omdisponeringen i 2015 var på laveste nivå siden 2005, mens omdisponeringen i 2016 er over snittet for de siste 10 årene. Omdisponeringen skyldes i hovedsak vedtak av reguleringsplan for dobbeltspor på Dovrebanen sør i Stange, og en næringspark som har vært avklart i kommuneplan i lang tid.

Omdisponering av dyrket mark vil ventelig fortsatt være betydelig i årene som kommer, hovedsakelig på grunn av flere større nasjonale samferdselsprosjekter i regionen (blant annet dobbeltspor Dovrebanen). Utbyggingspress mot matjorda er også en vedvarende utfordring rundt de fleste større befolkningsentra i Hedmark.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

Resultat. Så mye mindre ble omdisponert i 2016	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2015	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2016
- 512.0	133.0	645.0

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante regionale og kommunale planer.

Fylkesmannen behandlet i alt 265 plansaker i 2017. De statlige planretningslinjene legges til grunn der de har relevans i arbeidet med de enkelte plansakene .

Alle planer etter plan- (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til samfunnsikkerhet, herunder klimaendringer.

Alle planer er vurdert med hensyn til samfunnsikkerhet og klimaendringer.

Manglende ROS-analyser i enkelte plansaker har medført innsigelser i en tidlig fase. Disse har alltid blitt løst gjennom dialog.

3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet

Med bakgrunn i det vi har kommentert under de ulike resultatmålene er fylkesmannen godt fornøyd med sin samlede måloppnåelse innen informasjon og veiledning. I forhold til den arbeidsformen som baserer seg på tett og god dialog med enkeltkommuner, ser vi resultater.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehage

Hedmark får i gjennomsnitt 4.00, som er det samme resultatet vi fikk i 2016.

Skole

Tallene for skole er hentet fra "spørsmål til skole-Norge våren 2017, og "spørsmål til skole-Norge" våren 2016. Her fremkommer ikke tallene spesifikt for kompetanseutviklingstiltak, men for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen.

Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Differanse resultatmål	Resultatmål	Grunnlagstall
0.3	3.7	4.0

Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Resultatmål	Differanse resultatmål	Grunnlagstall
3.8 %	0.5 %	4.3 %

3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen understøtter og følger opp kommunen gjennom årlige samfunnsikkerhet- og beredskapsmøter med kommunenes rådmenn og beredskapskoordinatorer, og gjennom våre rutinemessige tilsyns- og øvingsvirksomhet.

Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene. (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene.

Det er gjennomført tilsyn i 5 av fylkets 22 kommuner (22,73%).

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt med ¼ av kommunene

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall gjennomført tilsyn
25.00 %	- 2.27	22.73 %	22.00	5.00

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ (fra kapittel 3.1.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.

Det er gjennomført øvelse i 6 av fylkets 22 kommuner (27,27%) i fylkesmannens regi og en fullskalaøvelse i Kongsvinger i regi av øvingsutvalget i Hedmark der kommunen øvde sin kriseledelse.

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.

Fylkesmannen skal fylle ut antall øvelser gjennomført med kriseorganisasjonen i kommunene. Avvik fra resultatmålet skal kort begrunnes i kommentarfeltet.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kommuner i embetet	Antall kommuner det er gjennomført øvelser med
25.00 %	6.82	31.82 %	22.00	7.00

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Vi har gjennomført 4 regionale fagsamlinger med tema vilkår om aktivitet og tjenesten opplysning, råd og veiledning. I tillegg har vi gjennomført 2 møter med fylkets Nav-ledere og gitt råd og veiledning om sosialtjenesteloven etter enkelthenvendelser. Totalt vurderer vi at dette har medført økt kunnskap om sosialtjenesteloven i Nav-kontorene i Hedmark.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor i fylket skal ha mottatt tilbud om opplæring.

Alle Nav-kontor har mottatt tilbud om opplæring gjennom regionale fagsamlinger, møter med Nav-ledere, avdelingsledernetverk, kurs økonomisk rådgivning, oppfølging av enkeltkontor og veiledning etter enkelthenvendelser

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	22	22

3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Omsorgsplan 2020 har blitt fulgt opp i fylket og bidratt til økt kapasitet og tilgjengelighet i omsorgstjenestene. Vi har nå bare et fåtall klager på manglende innvilgelse av sykehjemsplass, selv om flere kommuner sliter med kapasiteten i tjenestene. Det har blitt satt fokus på kvalitetsutvikling og kompetanse i tjenestene, og tilbakerapporteringen på tilskuddsordningen i kompetanseplanen viser at midlene i stor grad bidrar til kompetanseutvikling. Gjennom velferdsteknologisatsingen har flere kommuner gjennomført endringsprosjekter. Nært samarbeid med utviklingscenteret for sykehjem og hjemmetjenester har også bidratt til at erfaringer fra gode prosjekter har blitt kjent.

Vi har kartlagt tilgjengelighet av fastleger i alle kommuner og mulighet for å bytte og velge kjønn på lege. Tiltaksplan fra kommuner oversendt Fylkesmannen med tidsfrister. Dialogsamtaler med utvalgte kommuner om dette har blitt gjort.

Vi har hatt oppfølging av akuttmedisinforordningen for alle legevakter i Hedmark og gjennomført dialogsamtaler med 4 legevakter om dette. Tiltaksplan med tidsfrister har blitt sendt ut for enkelte legevakter.

Vi har hatt to møter med kommuneoverlegene i fylket hvor tema rundt kvalitet, tilsyn, nye lover med mer har blitt tatt opp og diskutert.

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Minst 70 % av kommunene har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer på helse- og omsorgsfeltet, bl.a. kompetanse- og rekrutteringsplaner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode.

20 av 22 kommuner har Helse- og omsorgsplaner som tar opp framtidige utfordringer.

Andel av kommunene som har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	20	90

Flere kommuner enn i (fra kapittel 3.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Flere kommuner enn i 2015 gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens [1].

[1] Antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud og antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud fremkommer av Helsedirektoratets oversikt over tildelt tilskudd. Oversikten oversendes fylkesmennene 3 ganger i året. I tillegg fremkommer antall kommuner som har dagaktivitetstilbud til personer med demens i Kostra-skjema 4 pkt. 4. Totalt antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud fremkommer av nasjonale kartlegginger av kommunenes tilrettelagte tjenestetilbud for personer med demens. Siste kartlegging var i 2014, og neste er i 2018.

I følge oversendelse av tall pr 2016 fra Helsedirektoratet er det 196 personer med demens i Hedmark som får dagaktivitetstilbud. Det er til sammen 93,4 hele plasser og av disse er det 6,6 nye plasser i 2016 med tilbud til 11 nye brukere.

Statistikken fra Helsedirektoratet viser videre at det er 19 av 22 kommuner i Hedmark som har dagtilbud i 2014. I 2016 og pr. januar 2018 er det 21 av 22 kommuner som har tilbud.

Når det gjelder antall brukere som får tilbud om plass og antall plasser så stemmer ikke disse tallene med det tilbudet som finnes i kommunene. Flere kommuner har flere plasser enn de har mottatt tilskudd til, og flere kommuner kjøper plasser av private tilbydere som for eksempel Inn på Tunet.

Fylkesmannen forventer at riktige tall vil bli fremkomme i forbindelse med kartleggingen som skal gjennomføres i 2018.

Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens

Resultat	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2015	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2016
2	19	21

Flere personer med dem (fra kapittel 3.1.3.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Flere personer med demens får dagaktivitetstilbud sammenliknet med 2015 [1].

---

[1] Se referanse under fotnote 3.

Se rapporten foran, der spørsmålet er besvart.

Antall hjemmeboende personer med demens som får dagaktivitetstilbud

Resultat	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2015	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2016
11	185	196

Personell i helse- og (fra kapittel 3.1.3.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse sammenliknet med 2015 [1].

---

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

I følge oversikt oversendt fra Helsedirektoratet er det en økning på 105 ansatte som har fått økt formalkompetanse fra 2015 til 2016. Formalkompetanse i denne sammenheng er helseutdanning på videregående nivå, ergoterapeut, sykepleiere med og uten videreutdanning, vernepleiere, miljøterapeuter og psykisk miljøarbeid.

Andel årsverk med fagutdanning i pleie- og omsorgssektoren var 73% i 2015 og 75 % i 2016

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse

Resultat	Antall personell i 2015	Antall personell i 2016
50	8 958	9 008

Sysselsatte i brukerrettet omsorgstjenester i kommunene

Flere kommuner har ansatt psykolog sammenliknet med 2015 . (fra kapittel 3.1.3.1.1.5 i TB)

Rapportere på

Flere kommuner har ansatt psykolog sammenliknet med 2015 [1].

---

[1] Tall hentes fra IS 24/8 for 2015 og brukes til oppfølging av kommunene i 2017. IS 24/8 for 2016 brukes for å måle måloppnåelsen ved utgangen av året.

Tilskuddsordningen for psykologer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten har bidratt til en økning i antallet kommuner som har tilsatt psykologer.

Antall kommuner som har ansatt psykolog

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
3	10	13

Økt andel av pasienter (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene sammenliknet med 2015 [1].

---

[1] Tall hentes fra IPLOS/SSB. Andelen beregnes ved å dele antall personer som får hab/rehab i kommunen på totalt antall personer med registrert behov for hab/rehab i kommunen.

Kostratallene viser at det er liten endring i plasser avsatt til rehabilitering, fra 167 til 168. Flere kommuner i Hedmark har innført hverdagsrehabilitering, med fokus på rehabilitering i hjemmet. Dette er tall som ikke kommer fram i statistikk. Plasser avsatt til tidsbegrenset opphold i institusjon har økt fra 387 til 388. Dette er plasser som i flere kommuner også brukes til rehabilitering.

Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene

Resultat	Andel pasienter i 2015	Andel pasienter i 2016
0 %	0 %	0 %

Tallene i Kostra og IPLOS er ikke gode nok til å registrere endringer, de gir heller ikke et dekkende bilde av tjenestene. Tabellen er derfor ikke fylt ut. .

Flere kvalifiserte årsverk (fra kapittel 3.1.3.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Flere kvalifiserte årsverk enn i 2015 arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene [1].

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

Det finnes ikke gode tall på dette området. Kommunene organiserer tjenestene ulikt, og det varierer hvilke fag/yrkesgrupper som er tilknyttet tjenestene. Det er heller ingen føringer på hvilke årsverk som skal måles på hab/rehabfeltet. Fysioterapeuter i institusjon har økt med 0,7 årsverk fra 2015 til 2016. Ergoterapeut årsverk i pleie og omsorg viser en økning på 1,82 årsverk fra 2015 til 2016.

Det er behov for ytterligere økning i begge yrkesgrupper både i og utenfor institusjon. Det er videre behov for styrking av fagkompetanse for barn både hab- og rehab, og de større pasientgruppene innen hjerte/lunge og nevrologi. Det er også et stort behov for en styrking av logopedtjenestene på hab/rehabfeltet.

Flere kvalifiserte årsverk arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene

Resultat	Antall kvalifiserte årsverk i 2015	Antall kvalifiserte årsverk i 2016
0		

Tabellen er ikke fylt ut da det er uklart hvilke tall det skal rapporteres på. Se Rapport

Minst ett innsatsområde (fra kapittel 3.1.3.1.2.3 i TB)

Rapportere på

Minst ett innsatsområde er iverksatt i minst en relevant avdeling i 75 % av kommuner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode. Resultatet av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

Det vises her til den generelle rapporten på området habilitering/rehabilitering (3.1.3.1.2). Det er iverksatt "hverdagsrehabilitering" (sekundærførebyggende rehabiliteringstiltak) i mange kommuner, og flere kommuner har også iverksatt forbedringstiltak i egne institusjoner når det gjelder rehabiliteringsinnsats. Hjemmerehabilitering med egne ambulante team er også i gang flere steder. Det er ikke mulig å eksakt kvantifisere antallet kommuner som har "iverksatt et innsatsområde" på dette feltet.

Innsatsområde iverksatt

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	- 75 %	

Det er ikke tilgjengelige tall på dette området. Spørsmålet er så uklart formulert at det ikke kan besvares.

3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptappingsplan for rusfeltet 2016-2020

Fylkesmannen fortsetter og videreutvikler sitt samarbeid med kommunene. Dette i tett samarbeid med Kompetansesenter rus - region øst, Nasjonal kompetansetjeneste N-ROP og NAPHA. På områder hvor boligsosialt arbeid er tema samarbeider vi med Husbanken. Mye av dette arbeidet organiseres gjennom ulike former for region- samarbeid. Fylkesmannen i Hedmark har regionalt koordineringsansvar i etableringen av oppsøkende samhandlingsteam (ACT/FACT team) i Hedmark og Oppland

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Minst 70 % av kommunene sikrer brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helsefeltet [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

Fylkesmannen har ikke gode tall som tilsier at måloppnåelsen på 70% faktisk er oppnådd. Erfaringene fra Hedmark er at kommunene generelt sett har stort fokus på å sikre brukermedvirkning i tjenesteutviklingen. Utfordringene er å sikre brukerdeltagelse i prosessene da ikke alle kommunene har lokale brukerrepresentanter. Fylkesmannen har drevet et langsiktig utviklingsarbeid for å styrke brukerrepresentasjonen i disse tjenestene.

Brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helse

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	- 70 %	

Konkrete tall er ikke tilgjengelig

90 % av kommunene har kartlagt (fra kapittel 3.1.3.2.1.2 i TB)

Rapportere på

90 % av kommunene har kartlagt rusmiddelsituasjonen i kommunen ved brukerplan eller annen kartlegging [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

I Hedmark fylke har 91% av kommunene kartlagt sine utfordringer gjennom Brukerplan (ref Kompetansesenter rus region øst)

Kartlagt rusmiddelsituasjonen

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
90 %	1 %	91 %

70 % av kommunene har (fra kapittel 3.1.3.2.1.3 i TB)

Rapportere på

70 % av kommunene har sektorovergripende system for identifisering av personer med behov for tidlig intervensjon ved rusrelatert problematikk [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8

Kommunene i Hedmark benytter Brukerplan i utstrakt grad. I tillegg til høy score på andelen av kommuner som bruker Brukerplan kartlegger også flere av kommunene tilsvarende i Nav og barneverntjenester. I tillegg brukes Ungdata i flere kommuner i 2017 enn i 2016. Om dette samlet utgjør 70% er vanskelig å si eksakt.

Sektorovergripende system for identifisering av personer

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	21 %	91 %

Flere kommuner har etablert (fra kapittel 3.1.3.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Flere kommuner har etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam for mennesker med rus- og psykisk helseproblematikk enn i 2016 [1].

[1] Tall hentes fra rapportering på tilskuddsordning "Langvarige sammensatte" (765.60) og "Kommunalt rusarbeid" (765.62) sett i sammenheng med IS 24/8.

Alle 22 kommuner i Hedmark er i forprosjektfasen for å utrede og etablere rurale FACT team i samarbeid med sine regionale DPS, Fylkesmannen, Kompetansesenter rus -øst, NAPHA og N-ROP

Etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
0	0	0

Se tekstrapportering

3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid

Vi har gjennom konferansen "Alle barn har rett på et godt arbeidsmiljø" satt fokus på miljørettet helsevern. Konferansen "Hvordan samarbeide best mulig til barnets beste" løftet utfordringer med tverrfaglig samarbeid knyttet til taushetsplikten og en nettverkssamling for frisklivssentralene løftet viktige tema om levekår og levevaner. Vi har bidratt i samarbeidsorganet til program for folkehelsearbeid og kommunene har deltatt på folkehelsekonferansen til fylkeskommunen. Gjennom planuttalelser har vi sikret at det boligsosiale hensynet, universell utforming og utjevning av sosiale helseforskjeller har blitt ivare tatt. Gjennom tilskuddene på friskliv og seksuell helse har vi bidratt til styrking av tiltak og tjenestene rettet mot disse områdene. Vi har nær dialog med fylkeskommunen og KS om videre tiltak i 2018

Minst 75 % . (fra kapittel 3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Minst 75 % [1].

[1] HelseDirektoratet vil ha dialog med fylkesmannen om kartleggingsmetode. Resultater av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

16 av 22 kommuner beskriver at de har systematisk tverrsektorielt samarbeid på folkehelseområdet. 19 av 22 kommuner har skriftlig kunnskapsgrunnlag og de fleste har brukt dette som grunnlag i planstrategien.

Systematisk og langsiktig folkehelsearbeid

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	- 2 %	73 %

Minst 80 % . (fra kapittel 3.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Minst 80 % [1].

[1] Som fotnote over.

19 av 22 kommuner har vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller i planer etter plan- og bygningsloven.

Vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
80 %	6 %	86 %

3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester

Økosystemene i fylket har gjennomgående god tilstand. Fylkesmannen er ikke kjent med at det har skjedd en negativ utvikling for noen truede naturtyper, ei heller at noen naturtyper har utgått i Hedmark i 2017.

Informasjonen fra andre generasjons kartlegging av biologisk mangfold i Hedmark er nå kvalitetssikret og lagt inn i Naturbase, slik at det skal bli enklere å kunne sikre verdifull natur i all arealforvaltning. Det gjennomføres skjøtsel eller kartlegging i en rekke lokaliteter med truede arter. Tilsvarende gjennomføres tiltak i truede naturtyper.

Det er god pågang av områder for frivillig skogvern og verneforslag for skogområder på statens grunn. Det er siden 2008 etablert 43 skogreservater og 10 utvidelser av eksisterende skogreservat gjennom ordningen med frivillig vern. På Statskogs grunn er det etablert 9 nye reservat i samme tidsperiode.

Vi har gjennomført myrrestaureringstiltak i ett område i Hedmark og har kommet langt i å planlegge myrrestaurering i 2018.

Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner. (fra kapittel 3.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner.

Overvåkingsprogram for 2017 og 2018 for elver og innsjøer er igangsatt. Dette omfatter 16 elvevannforekomster og 5 innsjøvannforekomster i Hedmark i

2017. I tillegg videreføres overvåking av tidligere kalkede vassdrag i Hedmark som er et 4-årig program som omfatter både biologiske og fysisk/kjemiske kvalitetselementer (avsluttes etter 2018).

Økt bruk av påleggsmyndigheten (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i vannkraftkonsesjoner sammenliknet med 2016.

Det er sendt ut 4 varsler om pålegg hjemlet i naturforvaltningsvilkår i vannkraftkonsesjoner. Varslene gjelder Høyegga dam og kraftverkene Løpet, Strandfossen, Skjefstadfossen, Braskereidfoss, Kongsvinger og Sagnfossen. Gjennom frivillig avtale har regulant i Glomma gjennomført kartlegging av eventuelle vandringshindre og produksjonsområder for fisk i 5 store sidevassdrag til Glomma gjennom Hedmark. Regulant har også gjennomført fiskeundersøkelse i Lomnessjøen samt biotopiltak i Lomsjøbekken og strandsone til Savalen på frivillig basis.

Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag for tiltak i alle vedtatte vannforvaltningsplaner. Iverksatt tiltak i henhold til forvaltningsplan på eget ansvarsområde eller har en begrunnelse dersom tiltak ikke iverksettes.

Vurdering av tiltak der Fylkesmannen er ansvarlig myndighet er påbegynt.

3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring

Fylkesmannen har tildelt tilskudd til tiltak som forbedrer vilkårene for trua arter og naturtyper, vi har også utarbeidet skjøtelsesplaner og kartlagt prioriterte arter og utvalgte naturtyper.

Artene vierspurv og hortulan er kritisk truet. De små restbestandene av disse artene finnes nå bare i Hedmark. Årsaken til tilbakegangen antas å ha sammenheng med faktorer i overvintringsområdene. I Hedmark søker en å ta vare på biotopene til artene, men artene må likevel forventes å forsvinne også fra Hedmark. Artene overvåkes årlig.

Fylkesmannen er for øvrig ikke kjent med at noen arter har dødd ut eller fått en forverret bestandssituasjon i Hedmark i løpet av 2017. Fylkesmannen er heller ikke kjent med at det har skjedd en negativ utvikling for noen truede naturtyper, ei heller at noen naturtyper har utgått i Hedmark i 2017.

Vi har foreslått arealer for NiN-kartlegging i og utenfor verneområder.

Alle tiltak for truede arter (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle tiltak for truede arter og naturtyper skal være i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

Tiltakene er i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Vi har prioritert arbeidet med vern på privat grunn og på Statskogs grunn i 2017.

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016. (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016.

Som en oppfølging av oppdraget om økt skogvern ble det i Hedmark i 2017 opprettet 11 nye naturreservater, i tillegg ble 4 eksisterende naturreservater utvidet. Dette er en økning av gjennomført skogvern i forhold til 2016.

3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø

Hedmark har ingen spesielt store og alvorlige punktutslipp av helse- og miljøfarlige stoffer, kanskje med unntak av lokaliteter for tidligere gruvevirksomhet (spesielt Follidal). Vi har siste året hatt en del fokus på utslipp av mikroplast og oljesøl fra biltrafikk, spesielt fra tunneler på ny E6-trasé. Vi har også nedlagt mye ressurser på å finne riktige løsninger for håndtering og deponering av syredammende masser (alunskifer) fra store samferdselsprosjekter (E6, RV3/25 og Dovrebanen). Det er i samarbeid med Vegvesenet tatt initiativ til å fastsette riktige og tilstrekkelige renseløsninger for utslipp av vaskevann fra vegtunneler på E6 langs Mjøsa, særlig med tanke oppsamling av mikroplast og oljesøl.

Tilsyn gjennomføres etter oppsatt plan, generert i Forurensning. Det er gjennomført 3 revisjoner og 24 inspeksjoner. 5 inspeksjoner er av ulike årsaker utsatt. Tillatelsene for oppsamlingsplassene for kasserte kjøretøy er revidert. For øvrig tar arbeid med fastsettelse av nye og revidering av eksisterende tillatelse relativt mye tid.

Pukkverk, skipsverft, galvanoidindustri (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Pukkverk, skipsverft, galvanoidustri, forbrenningsanlegg og fiskeforedling driver i tråd med kravene i forurensningsforskriften.

Pukkverk: Ingen anlegg rapporterer mot krav systematisk. Det har vært avdekket avvik ved enkelte anlegg ved tilsyn. I hovedsak etterlever bransjen de viktigste kravene.

Galvano (SAPA Magnor): Marginale overskridelser av enkeltkrav, men i hovedsak blir kravene overholdt. Vi har hatt tilsyn ved noen mindre bedrifter, og det er avdekket enkelte mindre funn. Disse bedriftene rapporterer ikke årlig.

Forbrenningsanlegg: 2 anlegg rapporterer årlig mht. forbrenning av rene brensler. Den ene har overskridelser.

Avfallsforbrenning: Ett anlegg har overskridelser av utslippsgrense for maks.verdier.

Fiskeforedling: Ett anlegg rapporterer årlig (Berggren). Her er det noen mindre overskridelser, og tiltak er iverksatt. To små anlegg rapporterer ikke årlig; Femundfisk og Primamat (Folldal).

Skipsverft finnes ikke.

Prioriterte skipsverft

Navn på prioriterte skipsverft	Undersøkelser	Behov for tiltak	Tiltaksplan land	Tiltak land	Tiltaksplan sjø	Tiltak sjø
--------------------------------	---------------	------------------	------------------	-------------	-----------------	------------

3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene

Hedmarks 22 kommuner er ulike. Dette gjelder geografi, folketall, bemanning mm. Vårt inntrykk er at økonomiforvaltningen jevnt over er god. Likevel har mange kommuner forbedringspotensiale på flere områder. Regnskapsresultatene for 2017 er ikke klare, men regnskapene for 2016 viste generelt gode resultater. Ingen kommuner i Hedmark avla regnskapet for 2016 med underskudd. Slik var det også i 2015. Vi må tilbake til år 2000 for å finne så gode tall. Netto driftsresultat for kommunene i Hedmark samlet var 3,8 % i 2016. Dette var på linje med landsgjennomsnittet.

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2017 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2016.

Ved utgangen er det en ROBEK-kommune i Hedmark, Åsnes. Ved inngangen til året var de to, men Grue ble meldt ut på bakgrunn av regnskapsresultatet for 2016.

Antall kommuner i ROBEK

Kommuner per desember 2016	Kommuner per desember 2017	Avvik
2	1	- 1

Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016. (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016.

Fylkesmannen har hatt sterkt fokus på KOSTRA-rapporteringen for 2016, særlig i forhold til de feil som er påpekt fra KMD vedr. eiendomsforvaltningen. Dette har gitt resultater, og antall feil er redusert vesentlig.

Kvalitet i KOSTRA-data

Feil per juni 2016	Feil per juni 2017	Avvik
12	7	- 5

3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket

Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU), utarbeidet i samarbeid med det regionale partnerskapet, utgjør det strategiske grunnlaget for Fylkesmannens arbeid med næringsutvikling både innen tradisjonelt jord- og skogbruk og bygdenæringer.

I samsvar med programmet er det initiert store satsinger innen storfekjøtt-, korn- og grøntproduksjonene, med god oppslutning og deltagelse fra hele verdikjeden. Særlig innen storfekjøttproduksjonen ser vi allerede nå effekten av denne satsinga, der tall fra IN viser at Hedmark er helt på topp når det gjelder utviklingen/økningen i antall morderplasser til ammekyr for perioden 2013 – 2017.

Fjellandbruks-satsingen ble formelt avsluttet i 2017. Satsingen har hatt en klar mobiliserende effekt i de mest næringssvake områdene, samtidig som det har styrket det tradisjonelle landbruket i hele regionen.

For bygdenæringer har det vært særlig fokus på mat og reiseliv og profilering av regionen i reiselivssammenheng. Fylkesmannen har støttet opp om

etableringen av IPT Innlandet SA. I 2017 er det bevilget prosjektstøtte fra UT-midlene på knapt 4 millioner kroner, mens årets tildeling var på 3,4 millioner.

Avvirkningsnivået i Hedmarkskogbruket har vært rekordhøyt i flere år, rundt 3 mill. m³. Samtidig blir foryngelsesplikten godt ivaretatt, og både plantetall, -tetthet og -areal er økende. Dette er gledelig, men også nødvendig med tanke på både fremtidig verdiskaping og skogens bidrag i klimasammenheng.

Aktiviteten knyttet til infrastrukturen i skogen er i positiv utvikling. Det gjelder både nybygging og ombygging av skogsbilveger, samt punktutbedringer knyttet til bruer, snuplasser og korte strekninger med behov for bæreevneforsterking.

Fylkesmannen i Hedmark har deltatt aktivt i utarbeidingen av "Bioøkonomistrategi for Innlandet 2017-2024" i samarbeid med fylkeskommunene og Fylkesmannen i Oppland. Strategien, som ble vedtatt i fylkesting april 2017, vil være styrende for mye av utviklingsarbeidet på landbruksområdet fremover.

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt (fra kapittel 3.1.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt opp i tråd med nasjonal politikk.

Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) inklusive underprogrammer er utarbeidet i god dialog med det regionale partnerskapet. Programmene, herunder de mål, tiltak og prioriteringer som gjøres, har god oppslutning og forankring både i politikk, næring og forvaltning. Programmene er justert i tråd med endringer i nasjonal politikk og nasjonale føringer.

Regionalt Næringsprogram (RNP)

Programmet utgjør det strategiske grunnlaget for Fylkesmannens og partnerskapets arbeid med å utløse økt verdiskaping med basis i landbrukets ressurser over hele fylket. Fylkesmannen har hatt spesielt fokus på områder med potensial og markedsmuligheter, og har initiert store satsinger innenfor storfekjøtt, korn, grønt, lokalmat, grønt reiseliv og Inn på Tunet. Se også foregående punkt. Det legges stor vekt på dialog og samordnet innsats med spesielt Innovasjon Norge og Fylkeskommunen.

Regionalt miljøprogram (RMP)

Programmet har en forholdsvis sterk målretting og prioritering av ordninger. Det er lagt økende vekt på å sikre oppslutning om de mest klimarettede tiltakene, spesielt husdyrgjødselordningene. I 2017 ble "avrenningsordningene" gjort mer målrettet ved at regional vannforvaltning er lagt til grunn for prioritering av områder. Selv med denne justeringen av programmet var "treffprosenten" i tilskuddsutmålingen svært høy også i 2017, noe som er positivt for å sikre størst mulig effekt av tiltakene.

Regionalt skog- og klimaprogram (RSK)

Programmet er fulgt opp. Ingen endringer. Viser til nærmere omtale i punktene 3.1.1.14, 3.1.6.1.2.2 i TB og 7.3.9.4 i TB under. På skogområdet utgjør ellers Bioøkonomistrategien og Strategi for skog- og tresektoren grunnlaget for Fylkesmannens oppfølging av verdiskapingsmulighetene i skogbruket.

Annet

Arbeidet med revidering av RBU startet opp høsten 2017, i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst.

Rutiner omkring Foryngelseskontrollen har blitt fulgt opp på kommunemøter (regionmøter) for alle kommunene. Det var også et av hovedtemaene på kommunesamlingen høsten 2017.

Manglende tilbakemeldinger fra skogeiere blir fulgt opp med brev fra kommunen. For skogeiere som ikke svarer vil det bli gjennomført feltkontroll. Det forventes noen feltkontroller våren 2018.

Resultatene av kontrollene er gjennomgående meget gode, men kriteriene for uttrekk tilsier at ikke alle avvik oppdages. Foryngelse og foryngelsestiltak har høy prioritet, både i næringa og fra det offentlige. Statistikk viser økende tetthet i foryngelsene, økende antall planter totalt og økt plantet areal. Antall skogeiere som har blitt trukket ut etter avvikskontroll har derfor gradvis gått ned siden Foryngelseskontrollen startet i 2013.

Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging. (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging.

Gjeldende hovedplan har varighet 2014-2018. Planen er i all hovedsak fulgt, men med noen unntak som følge av NDH-prosjektet (Nasjonal Detaljert Høydemodell). Omløpsfotograferingsprogrammet har også spilt en viss rolle. Felles for begge programmene er at det gir takstprosjektene nødvendige grunnlagsdata. Alle løpende prosjekter følger oppsatt framdriftsplan. Ett prosjekt er knyttet opp mot en jordskifteprosess, og har gått over lengre tid enn normalt. Dette prosjektet har imidlertid hatt god framdrift siste året og er nå klart for avslutning. Den reviderte Norsk PEFC skogstandard og tilhørende Retningslinjer for revisjon av miljøregistreringer har medført et nytt element og en del aktivitet det ikke er tatt høyde for i hovedplanen.

Oppslutningen om de ulike takstene er svært god. Facebook og egne WEB-sider er tatt i bruk for å informere om prosjektene. Funksjonaliteten for skogbruksplan i ØKS gir stor nytte i forvaltningen.

3.1.1.14 Bærekraftig landbruk

Fylkesmannen følger opp bærekraftsmål både i jord- og skogbruksforvaltningen i tråd med nasjonale føringer, og med en økende vekt på klimahensyn.

På jordbruksområdet er opprettholdelse av kulturlandskap og redusert miljøbelastning hovedfokus, der utforming, oppfølging og forvaltning av virkemidlene gjennom RMP, SMIL, UKL og drenering er kjernen. Klimatiltak er i økende grad prioritert i flere av ordningene vi forvalter. Arbeidet med å utarbeide et nytt felles regionalt miljøprogram (RMP) for 2019 for Hedmark og Oppland er påbegynt. Omfanget av drenering har økt etter dubling av tilskuddssatsen i 2017. Med utgangspunkt i erfaringene fra klimaprojektet i Hedmark i 2016 jobbes det videre med å få frem at god agronomi også er bra for miljøet. God og riktig bruk av gjødsel var tema på en fagsamling for kommunene og Norsk Landbruksrådgiving i 2017.

Skogens rolle i klimasammenheng har stor betydning, og skal ytterligere styrkes. Foryngelse av all hogst har derfor høy prioritet. Fylkesmannens kontroll av kommunene viser at alle kommuner i Hedmark følger godt opp foryngelseskravet. I klimasammenheng er det også positivt at det plantes stadig tettere. Det totale plantetallet øker i fylket, og er mer enn doblet fra 2011 fram til i dag. Oppslutningen om gjødsling av skog som klimatiltak har vært meget god blant skogeierne i Hedmark.

Avvirkningsnivået i Hedmark har vært rekordhøyt de siste årene, rundt 3 mill. m³ pr. år, som allikevel er under nyttbar tilvekst. Under forutsetning av en høy skogkulturinnsats er det beregnet at det er mulig å avvirk ca. 3,3 mill. m³ (NIBIO RAPPORT / VOL.:2, NR.: 53, 2016).

Miljøhensynene i forbindelse med skogsdrift blir godt ivarett gjennom Norsk PEFC skogstandard, og det er svært få saker etter bærekraftsforskriften. Hele fylket har blitt tilbudt skogbruksplan med miljøregistreringer. Miljøregistreringene er nå gjenstand for revidering i forbindelse med nye skogbruksplanprosjekter.

Økt planting med tilskudd (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Økt planting med tilskudd til tettere planting, og økt gjødsling, sammenlignet med 2015.

I Hedmark har skogbruket respondert godt og effektivt på miljø-/klimavirkemidlene til tettere planting, suppleringsplanting og gjødsling i skog. Fylkesmannen har hatt tett oppfølging av og god kommunikasjon med kommuner og næringsaktører.

Tettere og mer planting

Planteaktiviteten øker fortsatt, både i areal og antall planter. Klimatilskudd til tettere planting bidro til å øke plantetettheten fra 179 planter per daa i 2015 (før tilskudd) til 201 pr daa i 2017 (se [figur](#)). Tettheten var allerede økt betydelig etter utarbeidelse av en egen standard for utplantingstall for Hedmark og Oppland. Fra 2015 til 2017 økte nyplantingen med 30 prosent fra 7,9 til 10,3 millioner planter, og plantearealet med 16 prosent fra 44.300 til 51.200 daa. Dette er anslått et totalt plantebehov på ca. 11-12 millioner planter. Plantetettheten vurderes tett opp til optimal, med naturlige variasjoner mellom regionene i fylket.

Suppleringsplanting har fått et stort løft siste år, etter en negativ tendens i de siste årene. Med klimatilskudd har aktiviteten økt med over 80 prosent fra 2016 til 2017. Det ble plantet ut totalt 635 400 suppleringsplanter mot 351 700 året før. Behovet er likevel betydelig høyere. Økt digitalisert kartfesting vil kunne effektivisere kontrahering, bl.a. sammen med aktivitetsrapporter fra skogfondsregnskapet.

Tidobling av gjødsling som klimatiltak

Klimatilskuddet på 40 prosent har bidratt til en tidobling av skoggjødsling i Hedmark. Fylkesmannen har vært en pådriver for at aktørene har satsert strukturert og offensivt, og resultatet i 2017 ble hele 51 400 daa (dvs. 2/3 av hele landet) og på samme nivå som 2016. Dette er en overoppfyllelse iht. potensialet i gjødslingsrapporten til Ldir, Mdir og NIBIO, men vi regner det som sannsynlig at nivået på sikt vil "normalisere seg" på måltallet mellom 40-50 000 daa, forutsatt fortsatt tilskudd på samme nivå.

Tiltak i regionalt miljøprogram (fra kapittel 3.1.6.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Tiltak i regionalt miljøprogram er innrettet mot de regionale miljøutfordringene.

Arbeidet med miljøutfordringene i Hedmark er rettet mot tre hovedområder h.h.v. (1) redusere avrenningen av næringsstoffer til vassdrag, (2) redusere utslippet av klimagasser, og (3) hindre gjengroing av kulturlandskapet.

Siltjorda i Glomdalføret er spesielt utsatt for erosjon. Mange kanaler og lukka avløp har ikke kapasitet til å ta unna vannmengdene ved ekstremnedbør. Det viser at det også i Hedmark er behov for ekstra SMIL-midler til hydrotekniske tiltak tilsvarende hva enkelte andre fylker har fått. Spesielt i Sør-Østerdal slutter mange med husdyr, noe som gir utfordringer med gjengroing både av innmarks- og utmarksareal.

Fylkesmannen i Hedmark innførte som første fylke tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel allerede ved innføring av Regionalt miljøprogram i 2005. Formålet den gang var først og fremst redusert avrenning ved å spre mindre mengde pr. dekar. Ut fra et økende fokus på å redusere utslippet av klimagasser, har vi i de senere år rettet ordningen mer mot rask nedmolding (innen 2 timer) der husdyrgjødsel blir spredd på åpen åker.

For å øke målrettingen i ordningen "tilskudd til utsatt jordarbeiding", ble tilskudd i erosjonsklasse 1 og erosjonsklasse 2 gjort gjeldende for nedbørfelt der vassdraget har middels eller stor påvirkning fra fulldyrka areal, og som det er høy risiko for ikke å nå målene i vannforskriften, (vassdraget skal ha god kjemisk og økologisk tilstand innen 2021). Omleggingen har blitt godt mottatt.

Hedmark har ikke gjort noen endringer i RMP-ordningene i 2017, kun på enkelte sats. For tilskudd til tiltak innen kulturlandskap er søknadsomfanget og tilskuddssats på samme nivå som tidligere år. I 2016 var det en nedgang i areal med åker i stubb på ca. 60.000 daa i forhold til 2015. Fylkesmannen økte derfor de foreløpige satsene for 2017 med 15-20 kr pr. daa i forhold til 2016, og ser at arealet i stubb økte med ca 11.000 daa. Videre ble de foreløpige satsene for tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel økt med 5 kr pr. daa i 2017, noe som medførte en økning i arealet med ca 13.000 daa for denne ordningen. Dette viser at økning i sats har en klar effekt på adferden til produsentene. Generelt treffer ordningene i programmet godt i forhold til de regionale miljøutfordringene.

Fylkesmannen mener å ha hatt god måloppnåelse av midlene til tiltak innen Klima- og miljøprogrammet ved at midlene i stor grad er brukt til

storskalaforsøk og informasjonstiltak rettet mot brukerne med hovedfokus på bedre utnyttelse av husdyrgjødsel, bedre gjødslingsplaner samt bedre drenering. Fylkesmannen legger vekt på å se denne ordningen i sammenheng med tiltak under Regionalt Miljøprogram.

3.1.1.15 Andre oppdrag

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv

FMHE deltar i Husbankens ressursgruppe rundt den boligsosiale veiviseren. Vi er også i startfasen med et samarbeid med Husbanken region Øst, for å finne den beste måten å nå alle kommuner i Hedmark med den boligsosiale strategien. Her planlegger vi samordning av relevante instanser på regionnivå. Vi skal vurdere hvorvidt vi skal opprette nye lokale nettverk i Hedmark og Oppland på dette området, eller om vi kan benytte noen allerede eksisterende fora. Pr. i dag, har vi med oss boligsosiale tema og den nasjonale strategien i vår kontakt med kommunene, både gjennom prosjekter (blant annet har vi et boligsosialt prosjekt i Åsnes kommune som har brukt den boligsosiale veiviseren flittig), i kommunedialog, gjennom våre Nav-ledermøter 2 ganger pr. år, i opplæringen "Ny i Nav" 2 ganger pr. år, samt gjennom den årlige "Røroskonferansen" (konferanse om boligsosialt arbeid i samarbeid med FM Oppland og Trøndelag).

Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale (fra kapittel 3.2.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale arbeidet i etablerte fora og læringsarenaer, og ha gjennomført minimum to kompetansehevede tiltak for kommunene i fylket om boligsosialt arbeid.

Vi viser til vårt forrige punkt om den boligsosiale strategien. De konkrete opplæringstiltakene vi har gjennomført, er den årlige "Røroskonferansen" (samarbeid mellom FM Hedmark, FM Oppland, FM Trøndelag, KoRus, Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RIO) og Husbanken). Tema på konferansen er alltid både bolig og rus. Vi har også hatt dette som konkret tema i "Ny i Nav", samt i Nav-ledermøtet.

Fylkesmannens bidrag til at det boligsosiale arbeidet i kommunene er kunnskapsbasert

Resultatmål	Differanse	Grunnlagstall 1
2	1	3

3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap i fylket

Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap ivaretas i forbindelse med møter i fylkesberedskapsrådet, planlegging og gjennomføring av øvelser i regi av Øvingsutvalget i Hedmark og vår omfattende kontakt med kommuner i fylket.

Forholdet til våre nabolän, Dalarna og Värmland og øvrige beredskapsmyndigheter i Sverige ivaretas gjennom Grenseredningsrådet for Dalarna, Värmland og Hedmark (to møter årlig). Hovedfokus er på ROS-analyse for grenseområdet (Grense-ROS), samordning av planer, øvelser og gjensidige bistandsavtaler mellom fylke/län, kommuner og nødetater på begge sider av riksgrensen. Fylkesmannen, 3 norske grensekommuner, Midt-Hedmark brann- og redningsvesen, Innlandet politidistrikt, Hedmark sivilforsvarsdistrikt og Sykehuset Innlandet deltok i 2017 aktivt i planlegging, gjennomføring og evaluering av en omfattende grenseøvelse (Øving Eldstorm) der scenariet var omfattende skogbranner i grenseområdet.

Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser av regional betydning, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter hendelsen.

Hedmark har vært forskånet for store regionale hendelser i 2017. Det har imidlertid vært noen lokale hendelser med strømbrudd og e-komutfall. Siste hendelse var e-komutfall med noen dagers varighet i Folldal kommune. Denne hendelsen vil bli rapportert til DSB når vi har mottatt alle nødvendige data fra Telenor.

Fylkesmannen skal evaluere eller (fra kapittel 3.2.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal evaluere eller delta i evalueringen av alle regionale øvelser hvor fylkesmannen har deltatt og fylkesmannens embetsøvelser, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter øvelsen.

Fylkesmannen deltok i evalueringen (ledet av Länsstyrelsen i Jämtland) av grenseøvelsen Øving Eldstorm, en samarbeidsøvelse mellom svenske og norske beredskapsaktører på begge sider av riksgrensen. Øvelsen ble ledet av Länsstyrelsen i Dalarna. Fullstendig evalueringsrapporten fra Länsstyrelsen i Jämtland er under utarbeidelse.

3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Tilsynsmetodikk og tilsynstilsnærming er ulik i fylkesmannens ulike avdelinger. Det er etablert et samarbeid slik at kommuner - og særlig de små kommunene - ikke får urimelig belastning med tilsynsvirksomhet fra flere sektorer.

De landsomfattende tilsyn på helse-, sosial- og barnevernsområdet er basert på nasjonal risikovurdering og er gjennomført i tråd med sentrale

retningslinjer. Vi har i tillegg gjennomført tilsyn basert på lokale risikovurderinger - blant annet med omsorgstjenester til mennesker med psykisk utviklingshemming og innholdet i hjemmetjenester i kommunene. Det er gjennomført tilsyn der vi gjennom enkeltsaker eller annen informasjon kan se at det er risiko for svikt.

Ved avslutning av planlagt tilsyn følges tjenestene opp til avvikene er lukket. Dette innebærer ofte mye kontakt og dialog med de som har ansvaret for virksomhetene, og vi får tilbakemelding om at de fleste anser tilsynet som viktig i kvalitetsforbedring av tjenestene.

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder hvor det er funnet brudd på lov- og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

Vi setter faste frister for når tilsyn skal være lukket. Det er 4 tilsyn fra 2016 som fortsatt ikke er lukket ved utgangen av 2017 - 3 på helse/omsorgsområdet og 1 i sosialtjenesten. Disse følges tett opp fortsatt.

3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Vi har gjennomført ett myrrestauringstiltak for ett område i Hedmark og har kommet langt i å planlegge myrrestauring i 2018.

Hatt dialog med alle kommuner i fylket (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Hatt dialog med alle kommuner i fylket og formidlet forventninger til klima- og energiplanleggingen.

Fylkesmannen har deltatt klimanettverket KicK i 2017. Energiråd Innlandet og fylkeskommunen i Oppland har hatt sekretariatet. Fylkesmannen har bidratt med å arrangere studietur for politikere i samarbeid med fylkeskommunen i Oppland og fagdag om energi- og klimaplaner i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland, med over 70 deltagere fra Hedmark og Oppland.

Videre har Fylkesmannen bistått kommunenettverk i Sør-Østerdal, Glåmdalen og Hedmarken med forberedelser til revisjon av energi- og klimaplaner. Det er tydelig behov for støtte og veiledning innenfor dette fagfeltet. Spesielt etterlyser kommune sammenlignbar klimastatistikk og eksempler på gode tiltak. Her er vil Klimasats bidra til å konkretisere tiltak og gi gode eksempler på gjennomføring av tiltak.

Vi har også hatt fokus på klimatilpasning.

FM har hatt dialog med alle (fra kapittel 3.2.1.4.2.1 i TB)

Rapportere på

FM har hatt dialog med alle kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, samt fulgt opp kommunene for å iverksette nasjonale føringer for tilpasning til klimaendringer.

Klimaprofil for Hedmark ble lansert i juni 2017. Dette ble gjort i samarbeid med fylkeskommunen i Hedmark. Videre har Fylkesmannen formidlet nasjonale hensyn til kommunene gjennom tilbakemelding på alle oppstartsmeldinger og høringer i plansaker og gjennom veiledning, svar på spørsmål på telefon og epost, deltagelse i diverse møter i større planprosesser.

3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen

Fylkesmannen i Hedmark arbeider sammen med ledernetverket for voksenopplæring for å utvikle dette nettverket til å bli et samarbeidsforum som gir den enkelte deltaker en økt forståelse og et bredere perspektiv. Nettverket arbeider med å øke den kollektive kapasiteten. Fylkesmannen samarbeider også med dette nettverket for å gi ansatte i voksenopplæringen god etterutdanning. Arbeidet i nettverket gir flyktninger en bedre hverdag i den enkelte kommune.

Fylkesmannen har dialog med kommunene og gir veiledning i spørsmål knyttet til flyktninger. Erfaring er at de mindre kommunene har utfordringer bl.a. med å skaffe morsmåls lærere i skolen. Vi bidrar med veiledning i dette arbeidet. Også i andre spørsmål knyttet til flyktingers situasjon besvarer vi spørsmål og veileder kommunene etter behov.

Fylkesmannen tildeler midler til kommunene til grunnskoleopplæring for flyktninger.

Inkludering er en overordnet verdi vi har på agendaen i mange sammenhenger. Dette preger arbeidet under overskriften kultur for læring, og det preger vår dialog med kommunene.

Andel flyktninger bosatt innen (fra kapittel 3.2.1.5.1.1 i TB)

Rapportere på

Andel flyktninger bosatt innen 6 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 90 % Resterende andel skal være bosatt innen 12 måneder.

IMDi anmodet kommunene i fylket om å bosette 543 flyktninger i 2017, noe som er en nedgang på om lag 130 personer fra 2016. Kommunene har gjort vedtak om bosetting av 548 flyktninger, hvorav 397 faktisk ble bosatt i løpet av 2017. Fylkesmannen kjenner ikke til hvor stor andel som var bosatt innen

henholdsvis 6 og 12 måneder.

Andel enslige mindreårige bosatt (fra kapittel 3.2.1.5.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel enslige mindreårige bosatt innen 3 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 80 %.

IMDi anmodet kommunene i fylket om å bosette 31 enslige mindreårige flyktninger i 2017, noe som er en nedgang på om lag 180 personer fra 2016. Kommunene gjorde vedtak om bosetting av 31 enslige mindreårige, hvorav 20 faktisk ble bosatt i løpet av 2017. Fylkesmannen kjenner ikke til hvor stor andel som var bosatt innen 3 måneder.

3.1.2.6 Andre oppdrag

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling

Oppvekst- og utdanningsavdelingen tilstreber å ha meget høy kvalitet på oppgaveutførelsen.

Minimum 2 tilsyn per år. (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn per år.

I 2017 ble det sendt ut varsel om tilsyn i 2 kommuner. En av kommunene ønsket å utsette tilsynet. I den andre kommunen utsatte vi tilsynet. Dette skyldes sykdom/opsigelse hos oss. Tilsynene slutføres i feb/mars 2018.

Det enkelte embetets omfang (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Det enkelte embetets omfang av tilsyn skal opprettholdes på samme nivå som i 2016, jf. retningslinjer og aktivitetskrav i VØI.

Vi har ikke oppnådd poengkravet til antall tilsynspoeng (52) inneværende år verken på skole- (36 poeng - oppnådd 19 poeng) eller barnehageområdet (16 poeng - oppnådd 6 poeng). De tilsynene som ble varslet i 2017, men som det ikke er skrevet foreløpig rapport på blir gjennomført våren 2018. Dette skyldes ulike forhold på saksbehandler nivå : langvarig sykdom, at saksbehandlere slutter og flere ressurser blir brukt i Fylkesmannens omstillingsarbeid ved sammenslåing av embetene Hedmark og Oppland og i klagesaker etter opplæringsloven § 9A-6 i tillegg til annen saksbehandling.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens tilsyn skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Skole

Av rapporten "Skole-Norge våren 2016" får tilsyn høy tilslutning fra skoleeierne : 73 prosent svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever tilsyn som viktig for å sikre utvikling og god kvalitet i skoletilbudet for barn og unge. Det er 1 prosent mer enn i 2016.

Barnehage

Av rapporten "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2017" får Hedmark gj.snitt 3.75 når det gjelder tilsyn. I 2016 var tallet 3.63.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehage

Klagebehandling har fått 3.66 i gj.snitt, noe som gir 5. plass i oversikten over fylkene.

Skole

Innenfor skoleområdet har vi ikke tall knyttet spesielt til klagebehandling. Skoleeiere i Hedmark gir Fylkesmannen en score på 3.8 i en samlet vurdering av Fylkesmannens virkemidler. For 2016 var dette tallet 3.4.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverket skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehage

I "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2017" fikk Hedmark 3.66 i gj.snitt. på spørsmålet angående veiledning om regelverk.

Skole

72 % av skoleeiere (nasjonal) svarer at de i stor grad eller i svært stor grad er tilfreds med fylkesmannens veiledning om regelverket.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Fylkesmannen behandlet 96 saker som klageinstans etter plan- og bygningsloven i 2017. Ved årets slutt var 12 saker ubehandlet. Ca. 20% av klagen førte frem helt eller delvis. Av de behandlede klagen gjaldt 60 byggesak/dispensasjon og 23 klager gjaldt vedtatt reguleringsplan. De øvrige 13 sakene gjaldt dekning av sakskostnader, avvisningsvedtak og ekspropriasjon. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var 59 dager, dvs godt innenfor kravet om 12 uker.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 18 %	82 %	60	49

1 byggesak er ekspedert på fristdato men likevel blitt registrert som fristbrudd i SYSAM

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.6.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Det har vært 3 saker hvor kommunen har truffet vedtak etter § 42. I disse 3 sakene er ikke sakstypen «Utsatt iverksetting.» brukt når saken er registrert inn i SYSAM. Vi har brukt f.eks «byggesak» og krysset av i radioknappen «utsatt iverksetting». Departementets tall er trolig basert på denne avkryssingen, men vi får ikke søkt i systemet og kan derfor ikke svare på hvorfor 1 sak ikke er blitt behandlet innen 6 uker som er fristen her.

BOBY - Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 33 %	67 %	3	2

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker

Se tall fra SYSAM

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i klager over reguleringsplan

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 8 %	92 %	24	22

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

En ekspropriasjonssøknad og en søknad om forhåndstiltredelse er behandlet. Begge innen frist.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 50 %	50 %	2	1

Systemet viser feil - ikke fristbrudd

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

En klagesak er behandlet.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	1	1

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen arbeider målrettet mot kommunene gjennom forvaltningskontroller og veiledning. Som utgangspunkt for forvaltningskontrollene er det utarbeidet en risikobasert kontrollplan. I 2017 ble det foretatt forvaltningskontroll i 17 av 22 kommuner. I forvaltningskontrollene ber Fylkesmannen også om at kommunen skal orientere om delegasjon, rutinebeskrivelser, habilitet og rutiner for oppdatering av AR5.

Fylkesmannen gjør bruk av rapporteringshjemmelen i jordlovens § 3, som grunnlag for en mer systematisk oppfølging og veiledning av enkelte utvalgte kommuner hvert år. I tillegg kommer behandling av klager over kommunevedtak, og generell veiledning, kurs og møter for alle kommuner.

Gjennomført kontroll av foretak (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomført kontroll av foretak i henhold til kontrollplan.

Kontroll er gjennomført i samsvar med kontrollplan. Fylkesmannen har i 2017 avsluttet 2 omfattende driftssamarbeidssaker, som begge har vært svært arbeidskrevende.

Kontroll av foretak og oppfølging av avvik

Foretak	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
A, B, C og D	Husdyrkonsesjonsregelverket	Med hjemmel i lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen §§2 og 3, samt forskrift om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen §§1 og 2, ble produksjonen av slaktegris i foretakene A, B og C vurdert samlet for årene 2010-2013 og at denne produksjonen oversteg konsesjonsgrensene. Et av foretakene ble ilagt en standardisert erstatning på kr. 3 659 700	Vedtaket ble ikke påklaget og er sendt Landbruksdirektoratet for innkreving.
E, F, og G	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket - driftsfellesskap.	Fylkesmannen har kommet til at det har vært driftsfellesskap mellom foretakene E, F og G i årene 2012 - 2014. Fylkesmannen har omgjort kommunens vedtak om produksjonstilskudd og krever tilbakebetalt kr 1 858 273 som er summen av samlede merutbetaling og avkorting.	Vedtaket er sendt foretakene.
H	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene.	Ingen vesentlige avvik.	
I	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene.	Ingen vesentlige avvik	
J	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene.	Ingen vesentlige avvik	
K	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene.	Ingen vesentlige avvik	
L	Fylkesmannen er skogoppsyn for kommuneskogene.	Ingen vesentlige avvik	

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs RS 2016-17?	Ja, men legger til grunn at det er Rundskriv 2017-19 det siktes til siden dette rundskrivet erstattet Ldirs RS 2017-19
Tal kontrolltiltak av foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er fulgt opp etter kontroller i 2016	10
Tal kontrolltiltak av foretak som skal følges opp vedr produksjonsgrensen i 2018	15
Tal kontrolltiltak av foretak det er gjennomført stedlig kontroll hos i 2017	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert pga mistanke om driftsfellesskap	4
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning	4
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning pga driftsfellesskap	1
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp som er ilagt i standardisert erstatning	3791400

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 % av kommunene.

Fylkesmannen har i 2017 gjennomført i alt 27 forvaltningskontroller fordelt på 17 av 22 kommuner.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20% av kommunene

Kommune	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
Os	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	Ingen	
Løten	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	Ingen	
Stange	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	Ingen	
Alvdal	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	1 avvik	Bedt om tilbakemelding fra kommunen. Ikke avsluttet
Tynset	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	1 avvik	Bedt om tilbakemelding fra kommunen. Ikke avsluttet
Tolga	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	1 avvik	Bedt om tilbakemelding fra kommunen. Ikke avsluttet
Våler og Åsnes	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	2 avvik	Bedt om tilbakemelding fra kommunen. Ikke avsluttet
Kongsvinger	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	2 avvik	Bedt om tilbakemelding fra kommunen. Ikke avsluttet
Grue	Produksjonstilskudd, krav til vanlig jordbruksproduksjon i sauehold	4 avvik	Bedt om tilbakemelding fra kommunen. Ikke avsluttet

Rendalen	Produksjonstilskudd i jordbruket, 10% kontroll inklusiv kontroll av miljøkrav	6 avvik. Rutiner for å journalføre søknader, Ikke kjørt nytt jordregister, mangler vurdering om det skal avkortes i tilskudd	Følger opp kommunens rutiner
Nord-Odal	Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket	Kontroll ikke avsluttet	
Tynset	Tilskudd til generelle miljøkrav i jordbruket	Kontroll ikke avsluttet	
Nord-Odal	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Kommunen har ikke gjennomført feltkontroller i tilstrekkelig grad.	Det foretas utbedringer av fagsystemet ØKS slik at dette heretter skal forenkle kommunenes kontrollvirksomhet (feltkontroller). Dette vil samtidig gi fylket fortløpende oversikt over hvilke kontroller kommunen har gjennomført, samt dokumentasjon av kontrollene.
Sør-Odal	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Kommunen har ikke tilfredsstillende dokumentasjon av gjennomførte kontroller.	Det foretas utbedringer av fagsystemet ØKS slik at dette heretter skal forenkle kommunenes kontrollvirksomhet (feltkontroller). Dette vil samtidig gi fylket fortløpende oversikt over hvilke kontroller kommunen har gjennomført, samt dokumentasjon av kontrollene.
Kongsvinger	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Kommunen har ikke gjennomført feltkontroller i tilstrekkelig grad.	Det foretas utbedringer av fagsystemet ØKS slik at dette heretter skal forenkle kommunenes kontrollvirksomhet (feltkontroller). Dette vil samtidig gi fylket fortløpende oversikt over hvilke kontroller kommunen har gjennomført, samt dokumentasjon av kontrollene.
Eidskog	Skogfond- og rentemiddelregnskap (i samarbeid med ekstern revisor)	Ingen vesentlige avvik	
Elverum	Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveger.	Kommunen har ikke gjennomført vedlikeholdskontroller.	Pålegg om endring av rutiner. Vedlikeholdskontrollene vil også bli fulgt opp spesielt i alle fylkets kommuner i 2018.
Alvdal	Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveger.	Kommunen har ikke gjennomført vedlikeholdskontroller i tilstrekkelig grad.	Pålegg om endring av rutiner. Vedlikeholdskontrollene vil også bli fulgt opp spesielt i alle fylkets kommuner i 2018.
Kongsvinger	Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveger.	Kommunen har ikke gjennomført vedlikeholdskontroller	Pålegg om endring av rutiner. Vedlikeholdskontrollene vil også bli fulgt opp spesielt i alle fylkets kommuner i 2018.
Nord-Odal	Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveger.	Kommunen har ikke gjennomført vedlikeholdskontroller	Pålegg om endring av rutiner. Vedlikeholdskontrollene vil også bli fulgt opp spesielt i alle fylkets kommuner i 2018.
Alvdal	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Ingen vesentlige avvik.	
Tynset	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Ingen vesentlige avvik.	
Ringsaker	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Ingen vesentlige avvik.	
Åsnes	Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Ingen vesentlige avvik.	
Trysil	Rapportering når det gjelder aqvjørelser etter jordlovens §§ 9 0g 12 og konsesjonslover	Ingen overprøvinger	
Løten	Rapportering når det gjelder aqvjørelser etter jordlovens §§ 9 0g 12 og konsesjonslover	Ingen overprøvinger	
Alvdal	Rapportering når det gjelder aqvjørelser etter jordlovens §§ 9 0g 12 og konsesjonslover	Ingen overprøvinger	

Forvaltningskontroller av kommunene

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	103	123 %	27	22

Det er gjennomført 27 forvaltningskontroller i 17 kommuner

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på
Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 %.

Samtlige kontroller med avvik i 2017 er fulgt opp, jfr. tabell under.

Oppfølging av avvik avdekket under kontroll

Betegnelsen på rapporteringskrav	Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kontroller med registrerte avvik	Antall kontroller der registrerte avvik er fulgt opp
Oppfølging etter foretakskontroller	100 %	0	100 %	11	11
Oppfølging etter forvaltningskontroller	100 %	0	100 %	2	2

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Minst 80 prosent av (fra kapittel 3.3.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Minst 80 prosent av barn registrert ved barneverninstitusjoner og omsorgssentre skal få tilbud om samtale.

Resultatmålet om tilbud om samtale er oppfylt, men vi gjennomførte samtaler med 67% av barna ved institusjonene (102 av 153 mulige). Noen barn vil ikke samtale med tilsynsmyndigheten, og selv om tilsynet er lagt til tidspunkter barna lettest vil være til stede er flere barn fraværende på tilsynstidspunktet.

Her bør man se på utformingen av resultatmålet. Vi vil aldri kunne nå alle barn med tilbud om samtaler. Jfr. over.

Tilsynsmyndighetenes kontakt med barn i barneverninstitusjoner og omsorgssentre

Resultatmål	Resultat	Antall barn totalt	Antall samtaler tilbudt
80 %	69 %	217	150

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre.

Behandlet 172 tilsynssaker helse- og omsorg, og 7 tilsynssaker sosialtjenesten.

Andel tilsynssaker behandlet innen 5 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	43 %	43 %
Helse/omsorg	50 %	53 %	53 %

Svært få tilsynssaker på sosialtjenesteområdet - en sak vil derfor gi store utslag.

Avslutning av klagesaker: Minst (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Avslutning av klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Betydelig økning av klagesaker etter sosialtjenesteloven de senere år, og til tross for iverksatte tiltak er målsettingen ikke nådd for 2017 som helhet. Restansene er redusert betydelig og for de siste månedene av 2017 er målsettingen oppnådd. På helse- og omsorgsområdet behandles klage om nødvendig helsehjelp raskt, mens blant annet lavere prioriterte saker, bl.a. transportklager, har blitt nedprioritert pga. ressursituasjonen.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	68 %	68 %
Helse/omsorg	90 %	64 %	64 %

Andel vedtak om bruk av tvang (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning som er overprøvd innen 3 måneder: Minst 90 %.

Vi overprøvd 118 vedtak etter hol. kap. 9 i 2017. Andelen med saksbehandlingstid innen tre måneder er 98 % hvorav 81 % ble behandlet innen en måned.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	98 %	98 %

Andel søknader om dispensasjon (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)**Rapportere på**

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: Minst 90 %.

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskravet etter hol. § 9-9 som saksbehandles samtidig med vedtak som overprøves er 98 % innen tre måneder. Når det gjelder søknader som behandles fortløpende i vedtaksperioden, har vi ingen statistikk. Anslagsvis er behandlingstiden gjennomsnittlig ca. 14 dager.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.1.3.4.4 i TB)**Rapportere på**

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester: 15.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
15.0	- 4.0	11.0

Noe reduksjon ift. resultatmål da vi har gjennomført flere tilsyn enn forventet i spesialisthelsetjenesten.

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 3. (fra kapittel 3.3.1.3.5.3 i TB)**Rapportere på**

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 3.

Fylkesmannen i Hedmark har hatt revisjonsleder for det landsomfattende tilsynet med spesialisthelsetjenesten i 2017 i Hedmark, Oppland og Østfold. Dette har vært et omfattende og ressurskrevende tilsyn, og er årsaken til at vi har måloppnåelse godt ut over resultatmålet. Vi har derfor foretatt noe reduksjon av tilsyn på andre områder.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
3.0	4.5	7.5

Flere tilsyn enn resultatmål da vi har hatt revisjonsledelsen i regionalt tilsyn

Systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.1.3.6.4 i TB)**Rapportere på**

Systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn skal være basert på risikovurderinger i de enkelte fylke. Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester bør være i størrelsesorden: 5.

Vi har gjennomført systemrevisjon i 3 Nav-kontor. Temaet har vært tjenester til personer med samtidig rus- og psykisk helse problematikk. I tillegg har vi hatt omfattende oppfølging av 1 kommune i arbeidet med å rette avvik etter systemrevisjon i 2016

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
5.0	- 2.0	3.0

3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende

Embetet har også i 2017 søkt å videreutvikle en god førstelinjetjeneste på vergemålsområdet. Arbeidsbelastningen har imidlertid vært stor. Embetet måtte redusere antall årsverk fra 11,8 til 8,3 ved blant annet at ansatte på engasjement måtte slutte.

Vergemålsapplikasjonen VERA fungerer bedre enn den tidligere applikasjonen ARVE. Likevel opplevde vi også i 2017 ustabilitet, problemer med å behandle saker og "nedetid" i systemet.

Vi gjennomførte regnskapskontroll på de sakene som SRF påla oss for dette året (205 saker) innen fristen. I 43 saker har verger enten ikke levert eller bare delvis levert regnskap. I 9 av disse sakene har Fylkesmannen byttet verge. De øvrige 34 sakene er til oppfølging.

Ut i fra styringsverktøyet i VERA har Fylkesmannen oppnådd kravet til de resultatmål som var satt i 2017 for sakstypene: Opprett vergemål, godtgjørelse og utgiftsdekning, og fylkesmannens samtykke til bruk av kapital. Videre oppnevnte Fylkesmannen midlertidige verger ved tilrettelagte avhør innenfor målkravet.

Oppdraget om å sikre at alle vergemål opprettet etter gammel lov har riktig status med tanke på regnskapsplikt, klarte vi imidlertid ikke å prioritere.

Fylkesmannen er fortsatt av den oppfatning at vi totalt sett ikke fullt ut klarer å oppnå målene i vergemålsreformen. Vi fikk ikke i tilstrekkelig grad arbeidet med kvaliteten i sakene, og saksbehandlingstiden var på flere sakstyper for lang. Videre fikk vi heller ikke gjennomført opplæring overfor alle typer verger. Lang saksbehandlingstid kan ha ført til at vergetrengende ikke har fått nødvendige hjelp til rett tid.

Fylkesmannen som vergemålsmyndighet har også i 2017 hatt noe arbeid med enslige mindreårige asylsøkere, da flere av barna har flyttet til andre fylker. Arbeidet har da stort sett gått ut på å flytte saken til det aktuelle fylkesmannsembetet.

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager.

Fylkesmannen oppnådde målkravet når en ser på året under ett (82%).

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
82 %	80 %	2 %

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager.

Fylkesmannen oppnådde målkravet når en ser på året under ett (88%). Måloppnåelsen varierte imidlertid, med 95% 1., 91% 2. tertial og 81% 3.tertial.

Saksbehandlingstid - Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
88 %	80 %	8 %

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter (fra kapittel 3.3.2.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager.

Fylkesmannen oppnådde målkravet.

Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgifts-dekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
94 %	80 %	14 %

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene

Både innenfor barnehage- og skoleområdet har Fylkesmannen gjennomført omfattende arbeid for å øke kompetansen og kvaliteten. På skoleområdet deltar alle kommuner og alle skoler i forsknings- og utviklingsarbeidet *Kultur for læring*. I dette prosjektet arbeides det forskningsbasert og systematisk for å heve de ansattes kompetanse gjennom profesjonelle læringsfellesskap. Det samme gjøres for skoleledere og skoleeiere i ulike fora.

Barnehagesektoren er også med i dette prosjektet, men de ligger et år etter skolene. Det betyr at barnehagesektoren i fylket starter arbeidet med kollektiv kompetanseheving i 2018.

Alt arbeid i FoU-prosjektet har Fylkesmannen det administrative ansvaret for og Høyskolen i Hedmark det faglige ansvaret for.

I tillegg til dette arbeidet er det på barnehageområdet gjennomført ulike videreutdanninger og etterutdanninger, både innenfor fylkesvise tilbud, og innenfor de nasjonale videreutdanningsstrategiene.

Fylkesmannen arbeider også med å øke kompetansen i sektor knyttet til ulike nasjonale satsinger eller tiltak. Eksempelvis har vi hatt et sterkt trykk på nye regler i opplæringslovens kap 9A. Vi har orientert om regelverksendringene samtidig med at vi arbeider for å få på plass en økt forståelse for de gode verdiene som må prege arbeidet i kommunene gjennomgående. Arbeidsformer med helhetsperspektiv preger arbeidet vårt i alt det vi gjør for å heve kvaliteten.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers grad av tilfredshet med fylkesmannen som medspiller for kommunene, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehage

Barnehagemyndigheter har i "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016" gitt fylkesmannen i Hedmark gj.snitt på 4.1, noe som plasserer Hedmark på en 3.plass på fylkesoversikten. I rapporten står det: " Hedmark er det fylket som har minst variasjon i tilbakemeldingene (variasjonskoeffisient på 9%)".

Skole

I "Spørsmål til Skole-Norge" våren 2017 får Fylkesmannen i Hedmark score på 4,3 på spørsmålet som lyder slik: I hvilken grad opplever du at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnsopplæringen?». Det er kun Hedmark og to andre fylker som får så høy score, gjennomsnitt for landet er 3,6. Tilsvarende tall i Hedmark for 2016 var 3,3.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Det er ikke gjennomført noen brukerundersøkelser eller ansatte-undersøkelser i 2017.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik.

3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet

Ikke oppnådd resultatmål for behandlingstid for rettighetsklager på sosialtjenesteområdet (sterk økning i antall saker, jf. annen rapportering). Ikke oppnådd resultatmål planlagte tilsyn sosialtjenesten.

3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet

Ikke gjennomført tilsyn med krisesentre i 2017.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Pkt. 5.2.2.2 Ikke særskilt oppfølging av kommuner vedr. tilsyn med miljørettet helsevern i skoler og barnehager

Pkt. 5.4.3.5 Ikke gitt innspill til årlig melding

Pkt. 5.4.3.6 Ikke aktivitet ift. opplæringstilbud i tannstell sammen med fylkekommunen

Pkt. 3.3.1.3.1.1 Ikke økt antall stedlige tilsyn kap. 9 i helse- og omsorgstjenesteloven

Øvrige avvik (saksbehandlingstid rettighetsklager, omfang tilsyn i kommunal helse- og omsorgstjeneste mv.) framgår av øvrig rapportering

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik.

3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Fylkesmannen har ikke oppnådd poengsum for tilsyn i tråd med kravene.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Blir personer i målgruppen... (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Blir personer i målgruppen for programmet vurdert med hensyn til deltakelse og får de som har krav på det, tilbud om program.

Antallet KVP-deltagere er redusert de 2 siste årene. Ved utgangen av november 2017 var antallet 168 deltagere i program. Fylkesmannen i Hedmark sendte i september 2017 ut et brev med spørsmål til Nav-kontorene vedrørende erfaringene omkring KVP. I forkant hadde dette også blitt tematisert på Fylkesmannens møter med Nav-lederne. Av tilbakemeldingene ser vi at svarene er ulike. En stor kommune uttrykker at de ikke kan si at alle i målgruppen blir vurdert og ikke alle som har krav på det får tilbud om program. Noen uttrykker usikkerhet om de har tilstrekkelig oversikt over mulige kandidater. De minste Nav-kontorene mener at de har oversikt over sine brukere og at de som har rett til program, får tilbud om det.

Hvilke utfordringer opplever FM... (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Hvilke utfordringer opplever FM at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP.

Nav-kontorene opplever at det er en utfordring å få lagt til rette for at veilederne kan få satt av tilstrekkelig med tid til KVP-arbeidet. Det påpekes også at det ofte er tidkrevende å motivere til endring og opplever at potensielle KVP-deltagere ikke ønsker å gå inn i et forpliktende samarbeid. I konkurranse med mange andre prioriterte oppgaver i Nav-kontoret kan det være en utfordring å holde fokus på dette arbeidet som oppleves som ressurskrevende. Mindre kontor opplever dette ekstra sårbart i forbindelse med fravær.

Det rapporteres om utfordringer når det gjelder KVP og språkferdigheter. Når det gjelder skolegang, oppgir flere Nav-kontor at det er uheldig at utdanning i så liten grad kan være en del av et KVP-program.

Flere mener at KVP-tida er alt for kort til at deltagere som står langt fra arbeidslivet kan nå målet etter endt periode.

I Hedmark er det mange steder lange avstander fra bosted til mulige aktiviteter og arbeid. Nav-kontorene rapportere at deltagere som ikke har førerkort og/eller tilgang på privatbil, har utfordringer når det gjelder å komme seg til arbeidsfremmede aktiviteter og arbeidspraksis. Når det gjelder å finne de aktuelle kommunale praksisplasser/lærlingeplasser, oppleves det at KVP-deltagere må konkurrere med mange andre deltagere.

Hva er de viktigste utfordringene for FM... (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Hva er de viktigste utfordringene for FM i arbeidet med KVP.

* Sørg for å medvirke ved ulike aktiviteter, til god lovforståelse og riktig praktisering av sosialtjenesten på feltet. Støtte de eksisterende regionale KVP-nettverkene på området. Fortsatt motivere til regionale nettverk der det ikke finnes.

* Sørg for fortsatt å bruke aktuelle samarbeidsarenaer til å informere/drøfte KVP, herunder Fylkesmannens halvårslige møte med Nav lederne, møte med kommuner, samarbeidsutvalget og i videre kompetansesamarbeid med Nav fylke.

Vilkår for aktivitet for de under 30 år... (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Vilkår for aktivitet for de under 30 år: Fylkesmannen skal følge med på og beskrive innføring av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år og kommunenes erfaringer med den nye lovbestemmelsen.

Vi har utført formidlings- og opplæringstiltak med tema vilkår om aktivitet i alle 22 kommuner. Vi har hatt vilkår om aktivitet som tema i alle møter med Nav-ledere og formidlet tydelig hvilke plikter kommunen/Nav-kontoret har som følge av innføring av vilkår om aktivitet. Vi har utarbeidet og formidlet en egen vurdering som vi har oppfordret Nav-kontorene til å anvende i vurdering av egen praksis rundt saksbehandling, lederoppfølging og gjennomføring av vilkår om aktivitet. I tillegg har vi bedt alle kommuner i Hedmark v/Rådmann om en redegjørelse for status og erfaringer i deres arbeid med vilkår om aktivitet. 10 av 22 kommuner har besvart denne henvendelsen. Vi vil følge opp og purre resterende 12 kommuner og mener at disse besvarelsene vil gi

oss et godt bilde av status i aktivitetsplikten og grunnlag for videre oppfølging av kommunene på dette området.

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven.

Vi har i 2017 ikke gjennomført tilsyn med kommunenes krisesentervirksomhet.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	22
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2015	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2015	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2016	2
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2016	20
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2017	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2017	0

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Det er i 2017 ikke lagt ned eller gjort reduksjoner i krisesentertilbudet i Hedmark

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader og fattede vedtak etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudgivingslova i årsrapporten.

Fylkesmannen har gitt bevilling til 383 separasjoner og 314 skilsmisser.

Fylkesmannen har behandlet 40 saker etter anerkjennelsesloven. Vi har behandlet 8 saker om skiftefritak etter ekteskapsloven.

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten.

Vi har ikke fattet vedtak etter barneloven i 2017. Har utført veiledning pr. telefon i et fåtall enkeltsaker

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om mekling.

Det er stort behov for informasjon og veiledning på familierettens område. Det gis veiledning i enkeltsaker, på telefon fra publikum og ved saksbehandlingen. Spesielt gjelder dette i tilknytning til separasjonssaker, barnefordeling, foreldremekling og angående skifte mellom ektefeller. Også i anerkjennelssakene er behovet for veiledning betydelig.

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker... (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

Det er i 2017 gitt ut opplysninger i 6 saker vedr opplysninger om biologiske foreldre.

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2017	Antall gjennomførte tilsyn i 2016	Antall gjennomførte tilsyn i 2015
3	2	1	0

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Fylkesmannen deltar i nettverksgruppe for UU i Hedmark og Oppland. Det er laget en felles strategi og handlingsplan.

UU er tema i høringsinnspill til planer etter Pbl.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

Innenfor oppvekstfeltet viser faglige resultater store forskjeller mellom gutter og jenter. Fylkesmannen legger opp til at kommunene skal ha kompetanse til å møte disse utfordringene. Dette gjøres gjennom FoU-prosjektet *Kultur for læring*. De kommunene med størst behov for kompetanseheving innenfor dette feltet tilbys dette. Fylkesmannen følger opp gjennom tett samarbeid.

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak... (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak av den digitale veilederen og opplæringsprogrammet modul 1 for skoler i fylket som samarbeider med lokalt barnevern.

Vi har informert om digital veileder og opplæringsprogrammet i møtepunkter med barneverninstitusjoner og barnevernledere. Det ble også vist til denne veilederen i forbindelse med fagsamling innenfor 0-24 satsningen.

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport... (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport om tilsynsvirksomheten ved barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn, jf. forskrift om tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner for omsorg og behandling § 14 og forskrift for foreldre og barn §28.

Rapport utarbeidet og formidlet Bufdir innen 20.1.18

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale... (fra kapittel 7.3.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale helse- og omsorgstilbudet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i *Omsorgsplan 2020*, herunder *Demensplan 2020*.

I 2017 har Fylkesmannen i hovedsak hatt fokus på fire store satsingsområder i Omsorg 2020.

Velferdsteknologi: 17 av 22 kommuner deltar i det nasjonale velferdsteknologiprogrammet. Det er tre regionale prosjekter. I 2018 håper vi å få med ett prosjekt til og da vil 20 av 22 kommuner være med. De to øvrige kommunene har også stor oppmerksomhet rundt velferdsteknologi. En av kommunene har tett samarbeid med kommuner i Trøndelag og vår største kommune Ringsaker har også god oversikt over hva de bør satse på de kommende år.

Pårørendeveilederen: I 2017 har vi i samarbeid med etikknettverket i Hedmark arrangert en dagskonferanse med overskriften «Er det vanskelig pårørende eller er det pårørende som har det vanskelig». Flere kommuner har gjennomført egne interne samlinger for sine ansatte hvor hensikten er å få til et godt og konstruktivt samarbeid med pårørende. Pårørendeveilederen er også presentert. Pårørendesamarbeid og brukerinvolvering handler mye om holdninger, etikk og ansatte som er trygge på sin egen kompetanse.

Hjemmetjenester: De fleste kommunene i fylket har implementert hverdagsrehabilitering. Samtidig jobber kommunene med å benytte samme strategi på de øvrige tjenesteområdene i hjemmetjenesten.

Demensplan 2020: Nettverk for demenskoordinatorer er etablert i 2017 hvor 19 av 22 kommuner deltar. Innlandets demenskonferanse arrangeres hvert år, med bred deltagelse fra alle faggrupper, frivillige og elderråd. Stor innsats på fagutvikling i samarbeid med Sykehuset Innlandet HF, via SamAks (Samhandling mellom alderspsykiatrisk avdeling Sykehuset Innlandet og kommunene i Hedmark og Oppland)

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordninger 765.60 og 765.62.

Tilskuddsordningene er kunngjort for alle som tilhører målgruppene for ordningene. Tilskuddsordningene er saksbehandlet etter regelverket for ordningene og alle fullmakter er utbetalt. 21 av 22 kommuner mottok tilskudd etter ordningen til Kommunalt rusarbeid og 15 av 22 kommuner fikk tilskudd gjennom ordningen "tilbud til voksne med langvarige og sammensatte behov for tjenester og barn og unge med sammensatte hjelpebehov". I tillegg fikk 3 DPS tilskudd gjennom samme ordning. Alle tilskuddsmottakere i 2016 har rapportert i 2017 slik det er beskrevet i regelverket for ordningene.

Samlet vurdering av hvorvidt... (fra kapittel 7.3.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale rusarbeidet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Det kommunale rusarbeidet i Hedmark følges tett opp gjennom tilskuddsforvaltningen, utviklingsoppgavene og gjennom tilsyn. Rusarbeidet utvikles i henhold til retning og målsetninger gitt i opptrappingsplanen for rusfeltet.

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordningen til kommunene 0762.60.

Vi har informert om tilskuddet på vår årlige tilskuddskonferanse. I tillegg har vi gitt direkte informasjon til kommunene og lagt informasjon på vår nettside. Tilskuddet er fordelt til 10 kommuner. Tilskuddet har blant annet bidratt til opprettelsen av en ny frisklivssentral, til utvikling av lærings- og mestringstilbud til personer med KOLS, kreft og psykiske lidelser. Vi har også arrangert en nettverkssamling for kommunene i Hedmark og Oppland med fokus på mestring, aktivitet og livsstilsendring

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet... (fra kapittel 7.3.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

I Hedmark er det et generelt økt fokus på området, men det er bare halvparten av kommunene som har en plan på området. Av de som har en plan oppgir over halvparten at planen er fra før for 2014. Det satses på hverdagsrehabilitering i de fleste kommuner, men noen mindre kommuner henger fortsatt igjen. Feltet ses i sammenheng med velferdsteknologi. Alle kommuner har en koordinerende enhet (KE), men den er svært ulikt organisert, og det er svært ulike stillingsstørrelser. Dette er bekymringsfullt. Kommunene må prioritere å utvikle en plan for hab/rehabfeltet samt satse videre på styrking av fagkompetanse som ergoterapi, - og fysioterapi og logopedi. En styrking av ressursene ved KE er nødvendig samt presisering av både ansvar og oppgaver. Små kommuner har større utfordringer enn mindre når det gjelder å etablere et godt hab/rehab tilbud, og flere vil være avhengige av interkommunalt samarbeid for å nå målene i opptrappingsplanen. Vi ser at hab/rehab. feltet går i riktig retning, men det går svært sakte.

Når ble siste analyse... (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Når ble siste analyse gjennomført?

Regional plan for samfunnsikkerhet og beredskap i Hedmark m/FylkesROS ble vedtatt i Hedmark fylkesting i september 2013. Planen og FylkesROS revideres i h.t. fylkeskommunens fireårige plansyklus. Handlingsprogrammet revideres årlig.

Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist... (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist oppdatert?

Oppfølgingsplanen/handlingsprogrammet revideres årlig.

Hvilke regionale tiltak... (fra kapittel 7.3.4.1.3 i TB)**Rapportere på**

Hvilke regionale tiltak har embetet gjennomført for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

Samordning av arbeidet med forebygging og beredskap regionalt blir ivarettatt gjennom fylkesberedskapsrådet, planforum og embetes interne plangruppe, samt i bilaterale møter med kommuner og regionale aktører.

Andel hendelser av regionale hendelser... (fra kapittel 7.3.4.1.4 i TB)**Rapportere på**

Andel hendelser av regionale hendelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

Som rapportert i punktet fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB ovenfor har Hedmark vært forskånet for de store regionale hendelsene i 2017.

Andel regionale øvelser og embetsøvelser... (fra kapittel 7.3.4.1.5 i TB)**Rapportere på**

Andel regionale øvelser og embetsøvelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

Ingen regionale øvelser og embetsøvelser er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

Status revisjon underliggende planverk... (fra kapittel 7.3.4.1.6 i TB)**Rapportere på**

Status revisjon underliggende planverk knyttet til nasjonale beredskapstiltak

- Status revisjon i embetets planverk – hva er gjennomført og hva gjenstår
- Status revisjon regionalt arbeid med underliggende planverk – hvilke tiltak er gjennomført

Underliggende planverk (SBS-Hedmark) knyttet til nasjonale beredskapstiltak er utarbeidet med tiltakskort for hvert tiltak. Planen håndteres i en bærbar PC godkjent for HEMMELIG.

Utarbeidelse av underliggende plan til Nasjonalt beredskapssystem 2018 er startet opp i nært samarbeid med Fylkesmannen i Oppland, dette med tanke på den kommende sammenslåingen av embetene i Hedmark og Oppland til et nytt embete i 2019.

Arbeid knyttet til det sivilt-militære... (fra kapittel 7.3.4.1.7 i TB)**Rapportere på**

Arbeid knyttet til det sivilt-militære samarbeidet i forbindelse med *Trident Javelin 2017* og *Trident Juncture 2018*: Hvilke deler av dette arbeidet har embetet deltatt i 2017.

Fylkesmannen har hatt tett samarbeid med HV-05 og deltatt aktivt i oppstartseminar og plankonferanser.

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel... (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel kontrollerte vergeregnskap, samt antall verger som er under oppfølging på bakgrunn av ikke godkjente vergeregnskap.

Fylkesmannen gikk igjennom alle sakene fra det sentrale uttrekket over vergeregnskap fra Statens sivilrettsforvaltning. Dette utgjorde 205 saker. I 43 saker var vergeregnskap ikke levert inn eller levert mangelfullt. I 9 saker har Fylkesmannen byttet verge. De øvrige 34 sakene er under oppfølging.

Vergemålsordningen

Sum	Antall kontrollerte vergeregnskap	Antall mottatte vergeregnskap
100 %	205	205

Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt... (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)**Rapportere på**

Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt alle vergemål opprettet etter gammel lov har riktig status med tanke på regnskapsplikt.

Fylkesmannen klarte ikke å gjennomføre denne oppgaven i 2017, men vil foreta gjennomgangen så snart som mulig i 2018.

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere... (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Fylkesmannen behandlet ca 600 søknader om fri retts hjelp i 2017, mot 1150 året før. Advokatene hadde kompetanse til å egeninnvilge fritt rettsråd i ca 440 saker - ca 550 færre enn i 2016. Nesten halvparten av egeninnvilgelsene gjaldt bistand i asyl- og utlendingssaker. Fylkesmannen søknadsbehandlet ca 150 saker, hvorav 46 ble avslått pga inntekts-/ formuesoverskridelse eller av andre grunner. 22 søknader gjaldt fri sakførsel.

Vi viser for øvrig til detaljert rapportering i skjema sendt SRF.

Retts hjelp 1.1 - Søknader

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkome søknader	597	575	22
Innvilgede søknader	545	536	9
Avslåtte søknader	46	34	12

Av mottatte søknader var 6 saker ikke behandlet ved årsskiftet.

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk... (fra kapittel 7.3.4.3.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk på kap. 470, post 01 inneværende og påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes.

Total utbetaling på retts hjelpkapittelet i 2017 var på 4,2 millioner kroner, hvorav kr 386 300 gjelder saker for Kontrollkomisjonen som ikke inngår i statistikk skjemaet til SRF. Årsutbetalingen er 3,2 millioner kroner lavere enn for 2016 og også lavere enn det vi har anslått gjennom rapportering. Avviket beror i hovedsak på en betydelig nedgang i antall utlendingssaker i siste halvår, men nedgangen skyldes også at stadig færre personer oppfyller lovens inntektsgrenser for å få fri retts hjelp. (Total utbetaling 1. halvår på kr 2 536 344 og 2. halvår på kr 1 663 156).

Basert på gjeldende utvikling kan det forventes utbetalt 3 - 3,5 millioner kroner i 2018.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.4.4.1 i TB)**Rapportere på**

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankome innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen skal rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

I 2017 har Fylkesmannen i Hedmark mottatt totalt 12 klager på introduksjonsloven. Fire av klagen gjaldt avslag på søknad om forlenget tid i intro.programmet, ingen av disse fikk medhold hos FM. Tre av klagen gjaldt retten til deltakelse i intro.programmet, to fikk ikke medhold hos FM og den siste fikk medhold og sendt tilbake til kommunen for ny behandling. Tre klagesaker handlet om permanent stans av intro.programmet, disse sakene fikk ikke medhold hos FM.

En sak gikk på muligheten for klager (under 25 år) til å få mer enn 2/3 intro.stønad, ikke medhold fra FM. Den siste klagen gikk på avslag om permisjon med stønad, ikke medhold fra FM.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.4.4.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Vi har ikke behandlet noen klagesaker på området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven) i 2017

Fylkesmannen skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.4.4.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier og hvor mange av nye statsborgere i fylket som har deltatt.

I 2017 ble det 455 nye norske statsborgere i Hedmark. Av disse deltok 158 på seremonien, som gir en oppslutning på 35 %. Arrangementet ble holdt i Elverum 30. september.

Resultat- og økonomirapportering... (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)**Rapportere på**

Resultat- og økonomirapportering på fagmidler på klima og miljøområdet innenfor naturmangfold, forurensning og klima.

Det vises til egne økonomirapporter som ble sendt i januar.

Fremmede organismer

Art/artsgruppe	Type tiltak	Omfanget av tiltaket	Navn område	Utdyping av, eller kommentar til, gjennomført tiltak	Sum brukt
Kjempespringfrø	Bekjempelse		Flagstadelva i Hamar		20 000
Tromsøpalme	Bekjempelse		Stange kommune		10 000
Kjempespringfrø	Bekjempelse		Våler og Åsnes		20 000
Edelgran	Bekjempelse		Kvikne, Tynset		25 000
Blåleddved	Bekjempelse		Folldal		10 000
Kjempespringfrø	Bekjempelse		Starelva i Stange		15 000
					100 000

Det skal rapporteres på fylkesmannens... (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres på fylkesmannens arbeid med samordning av statlig styring av kommunesektoren etter retningslinjene i rundskriv H-2143.

Fylkesmannen går gjennom samtlige kommunebudsjett og økonomiplaner.

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak fylkesmannen har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEEK. Det skal rapporteres om bruk av skjønnsmidler til ROBEEK-kommunene.

Ved starten på 2017 var to kommuner innmeldt i ROBEEK. Dette var Åsnes som har vært innmeldt siden 2013 og Grue som ble meldt inn 21.06.16. Grue er meldt ut av ROBEEK 22.06.17.

Fylkesmannen har støttet Grue med kr 200 000 av skjønnsmidler i 2017 til et prosjekt innenfor oppvekst.

Åsnes har, som nevnt, vært i ROBEEK siden 2013 og har siden arbeidet med omstilling. Fylkesmannen støttet slike omstillingstiltak i kommunen med skjønnsmidler i 2013 og -14. Fylkesmannen har siden ikke iverksatt ytterligere tiltak i forhold til Åsnes, men det har vært en tett dialog med kommunen om utviklingen. Kommunen har planlagt å dekke resten av sine underskudd i 2017, og dette ser ut til å bli fulgt opp i regnskapet. Kommunen ser ut til å bli meldt ut av ROBEEK når regnskapet for 2017 er ferdig og behandlet, jf. vårt brev av 05.12.17 til departementet om statusrapport vedr. ROBEEK-kommunene.

Fylkesmannen holdt tilbake 2,82 hhv. 2,84 millioner kroner av skjønnsstilskuddet til Grue og Åsnes for 2017 i påvente av ny forpliktende plan, jf. vårt brev av 15.09.16 til departementet.

Det er holdt tilbake skjønnsmidler for 2018 for Åsnes kommune i påvente av ny forpliktende plan, jf. vårt brev av 14.09.17 til departementet vedrørende skjønnsfordelingen for 2018.

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling... (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)**Rapportere på**

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling og modernisering i kommunene, bruk av skjønnsmidler til formålet og formidling av resultatene.

Fylkesmannen hadde reservert 6,76 mill kroner til prosjekter / tiltak i 2017. Midlene er tildelt kommunene gjennom året, jf. våre brev av 04.07., 26.07. og 12.10.17 til departementet. Av disse midlene er 3,2 mill kroner kanalisert gjennom ISORD som omstillings - eller fornyingsprosjekter. Resten av midlene er ikke vurdert å være av slik karakter.

I 2017 var 3,64 millioner kroner reservert til uforutsette forhold. I oktober ble det klart at det ikke hadde oppstått hendelser av uforutsett karakter og midlene ble i det alt vesentlige gitt som økt generelt tilskudd. Et unntak er flomskader i Trysil som ble kompensert med kr 500 000. Alt dette går fram av brev nevnt ovenfor.

Kriterier for fornyings- og innovasjonsprosjekter var, som året før, å styrke kommunene i minst en av følgende roller som tjenesteproducent, myndighetsorgan, lokaldemokratisk arena eller samfunnsutvikler.

Videre kriterier var utvikling og forbedring av kommunale tjenester med omstillingstiltak for å styrke kvalitet, kompetanse, styring, ledelse, resultater mm.

I Hedmark har Fylkesmannen prioritert prosjektet "Kultur for læring" og omstillingsprosjekter på helse, omsorg og sosialområdet.

Kommunene er gitt en frist til 15.03.18 med å rapportere på bruken av midlene. Dette skjer i ISORD. Formidling av resultater kan først skje etter dette.

Det skal rapporteres om antall lånesøknader... (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres om:

- Antall lånesøknader som godkjennes og i hvilken grad fylkesmannen har nektet godkjenning av lån.
- Antall godkjente garantier, samt antall garantier som ikke ble godkjent.

I 2017 har vi godkjent låneopptak til Grue kommune på 6,352 millioner kroner til investeringer. Dette er gjort i forbindelse med lovlighetskontroll av budsjettet. Det er en godkjenning for samtlige tiltak som er oppført i budsjettet for 2017. De tyngste investeringene er innenfor veg, eiendom, enøk og IKT. Det er i tillegg godkjent et låneopptak av startlån på 2 millioner kroner og et likviditetslån på inntil 40 millioner kroner.

For Åsnes er det godkjent et låneopptak på inntil 67 millioner kroner til investeringer. Dette er gjort i forbindelse med lovlighetskontroll av budsjettet. Det er en godkjenning for samtlige tiltak som er oppført i budsjettet for 2017. De tyngste investeringene er omsorgsboliger og nybygg tekniske tjenester beredskapssenter. Det er i tillegg godkjent et låneopptak av startlån på 6 millioner kroner

Det er i tillegg godkjent et låneopptak til Solør Renovasjon IKS på kr 1 300 000, og GIVAS på 35,95 millioner kroner, jf. IKS-loven § 22.

Det er ikke nektet låneopptak i 2017.

Det er behandlet 5 saker om garantistillelse, hvorav 1 ikke ble godkjent i første omgang da garantiforpliktelsen var uklar.

Antall garantisøknader

Saksområde	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall garantisøknader	5	4	1	0

Kommunenes lånesøknader

Type søknad	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall lånesøknader	5	5	0	0

Fylkesmannen skal rapportere... (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på hvordan veiledningsarbeidet har blitt utført, herunder aktiviteter for å øke kvaliteten på KOSTRA-data.

Fylkesmannen går nøye gjennom kommunenes budsjetter og økonomiplaner. Etter gjennomgang av dokumentene for de enkelte kommuner har vi samtaler med økonomisjefene. Der går vi gjennom hovedtrekk ved det økonomiske opplegget og gir tilbakemelding på ting vi synes er bra og ting vi synes kommunene med fordel kan endre på og forbedre. Disse samtalene har en varighet på fra en halv til en time. Vi opplever denne kontakten som verdifull og tilbakemeldingen fra kommunene er god. Ellers er det løpende kontakt mellom kommuner og Fylkesmann gjennom året. Innhold og tema er forskjellig fra kommune til kommune. Fylkesmannen arrangerte ordfører og rådmannsmøte i mai 2017 der kommuneproposisjonen var tema. Vi har ikke avholdt andre konferanser for kommunene på økonomifeltet i 2017.

Fylkesmannen har i 2017 hatt sterkt fokus på KOSTRA-rapporteringen - at denne skjer innen gitte frister og er av god kvalitet. Dette er tatt opp med samtlige kommuner i forbindelse med gjennomgangen av budsjettene. Det har vært spesiell fokus på de kommuner som har hatt feil i rapporteringen, jf. den positive utviklingen inne resultatmålene, jf. oversikt utdelt på fagdagen i desember -17.

Kort om fordelingen av skjønnsmidler... (fra kapittel 7.3.6.5.2 i TB)**Rapportere på**

Kort om fordelingen av skjønnsmidler, herunder rapportering i ISORD.

Fylkesmannen har fordelt skjønnsmidlene for 2017 i brev av 15.09.16 til departementet. Begrunnelse for tildelingen går fram av dette brevet. Det ble holdt tilbake 6,76 millioner kroner til tiltak og prosjekter. Departementet er orientert om hvilke tiltak og prosjekter som er prioritert ved våre brev av 04.07., 26.07. og 12.10.17. Kriterier lagt til grunn for prosjekter i 2017 var fornying og innovasjon samt utvikling og bedring av kommunale tjenester. Søknader og tildeling av midler til omstilling og fornying er gått via ISORD. En del midler er gått til andre tiltak utenom ISORD. Det foreligger ikke rapportering fra kommunene på bruken av midlene pr dato. Kommunene er gitt en frist til 15.03.18 for dette.

Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse av embetets tiltak for samordning av statlig tilsyn, herunder tilsyn fra andre tilsynsetater enn Fylkesmannen selv. Fylkesmannen skal kort opplyse om hva som er gjort for å fremme og formidle læring hos kommunene i de tilsyn som er gjennomført.

Vi har i 2017 ikke prioritert samordning av kommunerettet tilsyn fra andre tilsynsorgan, men har ikke mottatt signaler om at det har medført utfordringer for kommunene.

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn... (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)**Rapportere på**

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn det har gjennomført.

Forklaring:

- Det bes om ett samlet tall for alle tilsyn hjemlet i opplæringsloven, barnehageloven, helse- og omsorgstjenesteloven mv.
- Det rapporteres samlet for kommunene og fylkeskommunen(e)
- Antall tilsyn det skal rapporteres om omfatter planlagte tilsyn (som landsomfattende/nasjonale tilsyn) og hendelsesbaserte tilsyn uavhengig av tilsynsmetodikk og hvor ressurskrevende tilsynet var.
- Antall tilsyn det skal rapporteres om, omfatter ikke forundersøkelser, sjølvmeldingstilsyn og dokumentgjennomganger uten oppmøte (fysisk eller videokonferanse) på tjenestestedet eller i kommunen/fylkeskommunen.
- Det bes ikke om tall for avvik eller pålegg.

All tilsynsvirksomhet på helse- og omsorgs-, sosial- og barnevernsområdet er detaljert innrapportert i Helsetilsynets database NESTOR og all informasjon kan hentes derfra. Når det gjelder hendelsesbasert tilsyn på disse områdene foregår dette bare unntaksvis ved oppmøte, men ved omfattende informasjonsinnhentning og kommunikasjon med de vi fører tilsyn med. Vi har avsluttet 172 hendelsesbaserte tilsynssaker på helse/omsorgsområdet - hvorav omtrent halvparten dreier seg om kommunale tjenester (et fåtall saker fylkeskommunal og privat tannhelsetjeneste), mens de øvrige er fra spesialisthelsetjenesten (hovedsakelig statlig, men også noe privat). Vi har avsluttet 7 hendelsesbaserte tilsynssaker etter sosialtjenesteloven og 40 etter barnevernloven.

Vi har gjennomført 11 planlagte tilsyn i kommunal helse- og omsorgstjeneste, 7,5 tilsyn i statlig spesialisthelsetjeneste, 3 tilsyn i kommunal sosialtjeneste (Nav), og ett landsomfattende tilsyn med statlig barneverntjeneste (BUFetat inkl. NIT). Det er også gjennomført 12 stedlige tilsyn i kommunene med vedtak etter kap. 9 i helse- og omsorgstjenesteloven. Vi har gjennomført 52 tilsyn i statlige og private barnevernsinstitusjoner og 11 tilsyn i omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere (statlige og private).

Det er gjennomført 5 kommunerettede tilsyn på samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet.

Tilsyn hjemlet i opplæringsloven

Det er gjennomført felles nasjonalt tilsyn i 3 kommuner, Hvilke deler som ble gjennomført ved de enkelte kommuner fremkommer av tabellene i rapporten.

I 2017 brukte embetet mye ressurser på å avslutte flere tilsyn som var startet tidligere, men ikke avsluttet.

Tilsyn hjemlet i barnehageloven

De er gjennomført tilsyn i tre kommuner med temaene dispensasjon fra utdanningskravet. I to av disse tilsynene var temaet også dispensasjon fra pedagognormen.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.
- Det skal gis en kortfattet omtale i årsrapporten av hvor mange klager fylkesmannen har mottatt etter kommuneloven § 60d fjerde ledd, hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om samt bruk av interkommunalt samarbeid i fylket, med særlig vekt på bruk av vertskommunemodellen.

Vi behandlet 5 lovlighetsklager etter kommunelovens § 59 nr. 1 i 2017, hvorav en sak som settefylkesmann. Ett vedtak vedrørende valg til kontrollutvalg ble kjent ugyldig. Ingen av sakene gjaldt møteoffentlighet eller habilitet. Ingen saker ble tatt opp til kontroll av eget tiltak.

Det gis mye veiledning til kommunene pr. telefon og e-post. Det er hyppig spørsmål omkring habilitet, valgeregler og økonomiforvaltning.

Fylkesmannen har gjennomført lovlighetskontroll av kommunenes vedtak etter motorferdsellovverket. Ett vedtak ble opphevet med bakgrunn i at vilkårene for å gi dispensasjon ikke var oppfylt.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	4	1	5
På eget initiativ	0	1	1

Saken som er tatt opp på eget initiativ gjelder lovlighetskontroll med motorferdsellovverket.

Fylkesmennene skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.6.9.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Vi mottok 6 klagesaker om innsyn etter offentleglova. 2 av klagen førte frem, helt eller delvis. En klage tok kommunen selv til følge etter veiledning fra Fylkesmannen.

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.11.1 i TB)

Rapportere på

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Vi viser her til tall i SYSAM. Av totalt 60 behandlede byggesaksklager ble 12-ukers fristen oversittet i 10 saker. Fristoverskridelsene er beskjedne og skyldes i hovedsak prioritering av andre oppgaver.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
60	16	11	9	1	0	1

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.12.1 i TB)

Rapportere på

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis. Rapportering om ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område (også der oreigningsloven er hjemmelsgrunnlag).
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall søknader som ikke er behandlet innen 12 uker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker der Fylkesmannen er klageinstans, på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall klager som ikke er behandlet innen 12 uker.

Vi viser her til tall i SYSAM.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	24
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	49
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	2
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	1

Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte... (fra kapittel 7.3.6.13.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte og planlagte effektiviseringstiltak. Det skal her fremgå at tiltak som inneholder digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester er særlig vurdert. Det skal også gjøres rede for hvordan effektiviseringsgevinstene av tiltakene hentes ut, slik at de kan omdisponeres til prioriterte områder. Nærmere retningslinjer kommer i eget rundskriv.

Vi har innført verktøy for elektronisk sladding av dokumenter, noe som har vist seg svært ressursbesparende i behandling av innsynskrav.

For øvrig viser vi til vårt innspill til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om mulige effektiviseringsgevinster ved sammenslåingen med Fylkesmannen i Oppland.

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.14.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres om lærlinger i årsrapporten.

Fylkesmannens lærlingeordning er organisert i Opplæringsringen Løvene. Det er et samarbeid om lærlinger i kontor - og administrasjonsfaget mellom 3 etater i Statens hus; Fylkesmannen, Statsbygg og Utdanningsdirektoratet. Vi tar vanligvis inn 1 lærling hver høst slik at vi til enhver tid har en førsteårs og en andreårs lærling. En lærling tok fagprøve i 2017, og en lærling skal fullføre sommeren 2018. Sistnevnte er fra Somalia og kom til Norge som enslig mindreårig flyktning. På grunn av omstillingen har vi ikke tatt inn ny lærling i kontorfaget. Vi skiftet derfor fagkrets, og Fylkesmannen alene har nå 1 lærling i ikt/dataelektronikerfaget. De har et kortere lærlingeløp, og han skal ta fagprøve i desember 2018.

Kort beskrivelse av aktiviteten... (fra kapittel 7.3.7.1.1 i TB)**Rapportere på**

Kort beskrivelse av aktiviteten på området, herunder oversikt over:

- Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd og antall medlemmer det er gitt tilskudd for
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynssamfunn
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstandere.

Vi har behandlet saker etter trossamfunnsloven, herunder utbetalt statstilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke.

For 2017 utbetalte vi tilskudd til 30 trossamfunn for totalt 4199 medlemmer. Vi har registrert to nye trossamfunn i Hedmark, og ingen trossamfunn er blitt slettet. Vi har ikke foretatt noe særskilt tilsyn med trossamfunn eller forstandere.

Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.7.2.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Antall Godkjent/innvilget- Askespredingssaker 2017 er 79 saker

Antall avslag for 2017 er 7 saker

Oversikt over antall saker i hver kategori... (fra kapittel 7.3.7.3.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Fylkesmannen har gitt forskrift om at Folldal kommune skal regnes som typisk turiststed. Videre er det gitt forskrift vedrørende typisk turiststed for deler av kommunene Grue (Svullrya sentrum) og Stor-Elvdal (Sollia). En søknad om å få status som typisk turiststed (deler av Tangen i Stange kommune) er avslått. Ut over dette ble to søknader om søndagsåpent behandlet i henhold til vanlig praksis.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven... (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven, jf. VØI pkt. 5.3.2 og bakgrunnsinformasjon (metodehåndbok og egen mal for rapportering). Fylkesmannen skal beskrive hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Med risikovurdering mener vi hvilke vurderinger og konklusjoner fylkesmannen har gjort på bakgrunn av de valgte kildene.

Fylkesmannen i Hedmark har utarbeidet et eget regneark der vi samler aktuelle data fra skoleporten, henvendelser, klager, veiledningsaktivitet, satsninger i regi av udir eller egen satsninger i kommuner, tilsyn og redegjørelse. Disse dataene brukes til å utforme kommunebilder som brukes videre i vår ROS-analyse ved valg av tema, kommune og skole. Vi vurderer det slik at vi har et svært godt grunnlag for vårt valg av tema og tilsynsobjekt.

Rapportering på FNT – forvaltningskompetanse

		Kontrollspørsmål																					
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Grue kommune	Grue barne- og ungdomsskole	06.02.2017	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0

Gjennomførte tilsyn - Barnehage

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Tynset kommune	Dispensasjon fra utdanningskravet		2	Endelig rapport		2	2
Stange kommune	Dispensasjon fra pedagognormen	Dispensasjon fra utdanningskravet	2	Endelig rapport		2	2
Folldal kommune	Dispensasjon fra pedagognormen	dispensasjon fra utdanningskravet	2	Endelig rapport		1	1
			6			5	5

Gjennomførte tilsyn - Opplæring

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Nord-Odal kommune	Nord-Odal ungdomsskole	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen		4	Endelig rapport	5	4	4
Nord-Odal kommune	Nord-Odal ungdomsskole	FNT	Skolebasert vurdering		3	Endelig rapport	0	0	0
Nord-Odal kommune		FNT	Elevenes utbytte av opplæringen	Skoleeiers forsvarlige system	2	Endelig rapport	0	0	0
Grue kommune	Grue barne- og ungdomsskole	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	2	2	2
Grue kommune	Grue barne- og ungdomsskole	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen		4	Endelig rapport	4	4	4
Hedmark fylkeskommune	Stange videregående skole	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen		4	Endelig rapport	4	3	3
					19		15	13	13

Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Skole)

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
						0	0	0	0

Ingen

Rapportering på FNT – skolebasert vurdering

Kontrollspørsmål									
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5		
Nord-Odal kommune	Nord-Odal ungdomsskole	21.03.2017	0	0	0	0	0		

Rapportering på FNT – skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Kontrollspørsmål																								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Nord-Odal	Nord-Odal ungdomsskole	21.03.2017	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0
Grue kommune	Grue barne- og ungdomsskole	01.03.2017	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0
Hedmark fylkeskommune	Stange videregående skole	23.03.2017	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0

Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Barnehage)

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
			0		0	0	0

Rapportering fra egeninitierte tilsyn (foreløpige tilsynsrapporter)

Kommune	Barnehage/skole	Tilsynstema	Korreksjonspunkt	Antall kontrollspørsmål i tilsynet
Folldal kommune		pedagogisk bemanning og søknad om dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder	1	9
Stange kommune		dispensasjon fra utdanningskravet og bemanning i barnehagen	10	9
Tynset kommune		søknad om dispensasjon fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder	1	3

Vi har gjennomført tilsyn med gratisskoleprinsippet på skoleområdet, men foreløpig rapport ble sendt januar 2018

Rapportering på tilsyn med barnehagemyndighetens tilsyn og veiledning

Kontrollspørsmål																															
Kommune	Åpnet	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.2	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	4.2	4.3	4.4	4.5	4.7	4.8	4.9	4.11	4.12	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7	5.8	5.9	5.10	5.11	5.12

Vi har ikke gjennomført tilsyn på overnevnte tema. Det er gjennomført 3 tilsyn med tema kommunens behandling av søknader om dispensasjon fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder

Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egevalueringen... (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egevalueringen av kompetanse på regelverksområdet, og særlig trekke fram styrker og utfordringer samt tiltak som er iverksatt for å sikre god kvalitet.

Barnehage

Ut i fra kartlegging ovenfor barnehagemyndighetene om hva de ønsket kompetanseheving på, ble det arrangert en samling som omhandlet § 19 i barnehageloven. Målet var å styrke barnehagemyndighetene i arbeidet med enkeltvedtak og tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne.

Skole

I 2017 har vi hatt et stort trykk på veiledning knyttet til Kap 9A i opplæringsloven. Dette er gjort gjennom regionale samlinger i alle kommuner. I tillegg har vi gjennomført veiledning etter behov, spesielt kan nevnes opplæringsloven § 2-15 - gratisprinsippet.

PPT

Fylkesmannen deltar i fire samlinger med ledere i PPT fire ganger i året. Ved endringer i regelverk, gjennom klagebehandling og henvendelser fra publikum ser vi behov for regelverk gjennomgang. I disse møtene gjennomgås blant annet regelverk som vi ser det er behov for en gjennomgang av. Aktuelle rapporter, for eksempel Barneombudets rapport, er også gjennomgått på slike møter for å bidra til at PP-lederne være oppdatert.

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager... (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager, type klager og resultatet av behandlingen.

Rapporteringskravet fremkommer av tabellen.

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	40	0	7	33	0
Spesialundervisning, § 5-1	10	1	1	4	4
Særskilt språkopplæring, § 2-8	1	0	1	0	0
Skyss, § 7-1	5	3	2	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	3	3	0	0	0
Tegnspråkopplæring, § 2-6	2	2	0	0	0
Skoleplassering, § 8-1	2	0	2	0	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	2	0	2	0	0
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	3	1	1	1	0
Sum	68	10	16	38	4

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0				
Barnehageloven § 16	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	1	0	0	0	1
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	1	0	0	0	1
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0				
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
	2	0	0	0	2

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1	1	0	1	0	0
	1	0	1	0	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	2	2	0	0	0
	2	2	0	0	0

Klagebehandling - Vidaregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

FMHE har hatt en klage på dispensasjon fra vurdering med karakter (Forskrift til opplæringsloven §3-42). Saken ble oversendt Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker... (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker til embetene som håndhevingsmyndighet, resultat av behandlingen og saksbehandlingstid.

Fylkesmannen i Hedmark har høsten 2017 mottatt 20 henvendelser etter §§ 9 A-4 i opplæringsloven. 13 av disse sakene ble behandlet etter opplæringsloven § 9a-6. I 7 saker ga vi veiledning og saken ble avsluttet. Årsaken til at vi ikke tok saken under behandling var at:

1. Elev eller foresatte ikke hadde varslet skolen, og på vår anmodning tok de selv kontakt med skolen for å løse saken.
2. Foresatte ønsket ikke at vi tok kontakt med skolen
3. Foresatte ville ha informasjon om hva de skulle gjøre
4. Saken løste seg

Av de 13 sakene vi behandlet etter opplæringsloven 9a-6 er 4 saker fortsatt under behandling og 8 saker er ferdigbehandlet. 1 sak løste seg ved at eleven byttet skole.

Gjennomsnittelig saksbehandlingstid: 58 dager.

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender... (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender seg på nytt til fylkesmannen hvor skoleeier /barnehageeier /barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket.

I en av sakene der Fylkesmannen har fattet vedtak, mener klager at skoleeier ikke i tilstrekkelig grad har fulgt opp vedtaket. Det er fortsatt henvendelser fra klager og møtevirksomhet i denne saken. Det gjelder en sammensatt sak rundt et særlig begavet barn.

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak... (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak innenfor kompetanse og rekruttering på barnehageområdet.

Rapporteringskravet er splittet i to (se 7.3.8.13) av tekniske grunner for å koble riktige tabeller til årsrapporteringen.

Kompetanseheving for assistenter

Samarbeid med Elverum videregående skole om studie for assistenter som ønsker å ta fagbrev som barne- og ungdomsarbeider. Elverum videregående har i flere år kjørt dette studiet. Nåværende og tidligere studenter samles hvert år til en årlig felles fagdag. Etterspørselen for studiet begynner å bli noe "mettet"

Tilbud om plass på studiet gikk først ut til de kommunene med lavest andel fagarbeidere i barnehagene, senere fikk alle kommunene tilbud. 30 studenter avsluttet i 2017 sitt studie og 30 nye studenter startet opp.

Videreutdanning for fagarbeidere med vekt på spesialundervisning

Dette har i flere år vært en meget ettertraktet videreutdanning for fagarbeidere. Her blir de som har lang erfaring med arbeid i barnehager prioritert først. Studietilbudet er organisert av høyskolen i Hedmark, avdeling Hamar. I 2017 har 30 elever startet opp på kull nr. 3 og 30 elever har startet på kull nr. 4. Grunnet gode tilbakemeldinger og lange ventelister ble det prioritert å kjøre to runder med studiet i 2017.

Tilretteleggingsmidler sentralt og lokalt

Ordningen som ble styrt sentralt av Utdanningsdirektoratet ble informert om og utbetalt som avtalt. Den lokale prioritering ble markedsført på Fylkesmannens hjemmeside og i andre fora. Alle som søkte på lokal ordning for Ablu-studiet ble tildelt maks sum pålydende 2 x kr 25 000 pr. heltids studie.

Kompetansetiltak tabell 1

Kompetansetiltak	Midler brukt	Antall deltakere totalt	Andel deltakere fra kommunale barnehager	Andel deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	630 000	30	55 %	45 %
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	643 000	60	67 %	33 %
Kompetanseutviklingstiltak for samisk				
Økonomisk tilrettelegging				

Tilretteleggingsmidler er delt ut til de 4 regionale nettverkene.

Kompetansetiltak tabell 2

	Kompetansemidler til kommuner og barnehager
Midler brukt	3 651 000
Andel barnehagemyndigheter som har fått midler	100 %
Andel kommunale barnehager som deltar i tiltak	100 %
Andel ikke-kommunale barnehager som deltar i tiltak	100 %
Andel barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	100 %
Andel barnehager deltatt på tema: språkmiljø	0 %
Andel barnehager deltatt på tema: realfag	0 %
Andel barnehager deltatt på tema: barn med særtilte behov	0 %
Andel barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	0 %
Andel barnehager deltatt på tema: danning og kulturelt mangfold	0 %
Andel barnehager deltatt på tema: annet	0 %

Kompetansemidlene for 2017 ble benyttet innenfor rammene i FoU-prosjektet Kultur for Læring. I denne satsingen ble noe av midlene benyttet til selve kartleggingsundersøkelsen. De regionale barnehage-nettverkene mottok tildeling av midler for å benytte og fordele til barnehagemyndighetene i sine kommuner. Kommunene har så fordelt midlene lokalt slik at de underbygger den kollektive satsingen på barnehagefeltet i Hedmark. Hver enkelt barnehage skal ut i fra kartleggingsundersøkelsen jobbe barnehagebasert innenfor de områdene de kan forbedre seg på. Alle kommunale og private barnehager i alle kommunene i fylket deltar i Kultur for læring. Siden satsingen startet med kartlegging høsten 2017 så har ikke kommunene eller barnehagene valgt seg ut hvilke tema de ønsker å jobbe videre med. I første omgang skal alle private og kommunale barnehager jobbe med pedagogisk ledelse.

Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene... (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene *Kompetanse for fremtidens barnehage* og *Kompetanse for kvalitet* og for strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PPT.

Barnehage

I Hedmark jobber alle kommunale og private barnehager i FoU-prosjektet "Kultur for læring". Her jobber Fylkesmannen i tett samarbeid med nettverkene i regionene og barnehage-myndighetene. Kultur for læring er en satsing som strekker seg over til sammen 6 år. Gjennom dette arbeidet blir det kartlagt hvilke områder barnehagene kan forbedre kvaliteten på tilbudet, for deretter å jobbe barnehagebasert i hver enkelt barnehage. I arbeidet med barnehagens pedagogiske praksis skal det benyttes pedagogisk analyse for hvert enkelt tiltak settes i verk. Sett i lys av strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage*, tilbyr Fylkesmannen i samarbeid med UH sektoren fagbrev for assistenter, videreutdanning av fagarbeidere og arbeidsbasert barnehageutdanning. Høyskolen i Innlandet tilbyr flere mulige mastergradstudier for barnehagelærere.

Hedmark har med to kommuner i pulje 2 av Inkluderende barnehage og skolemiljø der både private og kommunale barnehager deltar.

Strategi for etter- og videreutdanning

PPT i Hedmark har i samråd med sine skoleeiere også i 2017 valgt å ha en felles søknad om etterutdanningsmidler. Disse midlene er benyttet til en to dagers fellessamling for ledernetverket med kompetanseheving. De resterende midlene skal brukes i en samling med alle ansatte i PPT Hedmark nå i februar.

Når det gjelder videreutdanning er det to ansatte fra PPT som har deltatt på dette.

I tillegg deltar alle i PPT Hedmark i FoU-prosjektet "Kultur for læring".

Det er vår vurdering at midlene benyttes hensiktsmessig og at alle ansatte i PPT på denne måten får kompetanseheving.

Kompetanse for kvalitet

Fylkesmannen orienterer om frister og tar i mot spørsmål fra kommunene. Det er få henvendelser vedr. ordningen. Utdanningsdirektøren sitter, på vegne av alle utdanningsdirektørene, i samarbeidsgruppen for ordningen. Det gir en god kjennskap til grunnlaget for ordningen samt de store linjene i arbeidet nasjonalt. Det er vår vurdering at denne ordningen, sammen med den nye ordningen for etterutdanning, gir et solid kompetanseløft.

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad... (fra kapittel 7.3.8.8 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad de kommuner med lav kvalitet og kompetanse på barnehage- og grunnsopplæringsområdet som er fulgt opp, har økt sin kvalitet og kompetanse, og videre hvilke virkemidler og tiltak som har hatt god effekt.

Ingen kommuner i Hedmark er med i *oppfølgingsordningen*.

I 2016 og 2017 hadde Fylkesmannen en kursrekke på 10 dager for barnehagemyndighetene. Denne kursrekken har fått mange gode tilbakemeldinger og vi ser at kvaliteten hos kommunene har hevet seg på flere områder. Fylkesmannen har i ettertid av disse kursene hatt regelverkssamlinger og noen kurs med Likestillingscenteret.

Med satsingen *Kultur for læring* for barnehager og skoler har sektoren fått et kollektivt løft for alle i hele sektoren. Her har oppfølging av enkelte kommuner og nettverk vært sentralt

Fylkesmannen følger opp alle kommuner, både regionvis og enkeltvis, alt avhengig av behov. Alle kommuner med ny kommunalsjef tilbys besøk med veiledning, forventningsavklaring og dialog. Dette blir tatt meget godt i mot av alle. Utdanningsdirektøren er, alene eller sammen med andre aktuelle, ute i disse kommunene raskt etter oppstart for ny kommunalsjef.

1 kommune er med i læringsmiljøprosjektet. Vi har også med to kommuner i satsingen *Inkluderende barnehage og skolemiljø* pulje 2. 2 kommuner får veiledning av veilederkorpsset.

Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt... (fra kapittel 7.3.8.9 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt for å bidra til implementering av ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Fylkesmannen i Hedmark hadde sin høringskonferanse om ny rammeplan 12. januar 2017. Dette for å få det så tett opp til høringsfristen som mulig. Her deltok ca 350 deltakere. I august var det 400 deltakere på konferanse om implementering av ny rammeplan. Sammen med likestillingscenteret ble det arrangert flere fagdager om likeverd og livsmestring

Implementeringen av ny rammeplan får stort fokus i arbeidet "Kultur for læring" - som er et FoU-prosjekt som alle private og kommunale barnehager i fylket er med på.

Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring... (fra kapittel 7.3.8.10 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring og finansiering av kompetanseutvikling i grunnsopplæringen, og særlig trekke fram resultater fra arbeidet med desentralisert ordning for kompetanseutvikling og oppfølgingsordningen.

Ny modell for kompetanseutvikling er basert på et godt samarbeid i fylket. I Hedmark har samarbeidsforumet *Oppvekstforum* vært i drift som en del av satsingen Kultur for læring flere år før oppdraget med ny kompetanseordning kom. Dette gjør at vi er godt rustet til oppgaven med regional etterutdanningsmodell.

Følgende aktører er med i forumet:

Høyskolen i Innlandet

Utdanningsforbundet

Foreldreutvalget for grunnsopplæringen

KS

1 kommunalsjef fra hver region (totalt 4)

Fylkesmannen (adm. ansvarlig)

Kompetansemodellen er innpasset i arbeidet med Kultur for læring. Hedmark var derfor klar for arbeidet med den nye kompetansemodellen.

Det er fire regioner i Hedmark. Disse samarbeider om utvikling. Gjennom samarbeidet er det identifisert 8 områder hvor kommunene har behov for kompetanseutvikling og hvor det vil bli gitt tilbud. Tiltakene settes i gang utover i 2018.

Den nye modellen for etterutdanning ses i sammenheng med mye annet arbeid i Hedmark, noe vi mener er avgjørende for å kunne se resultater. Arbeidet settes i sammenheng med fagplanløftet og skolemiljøtemaet, for å nevne to viktige områder. Det er et stort trykk på kommuner/skoler, og det er avgjørende at ting henger sammen. Vi er helt sikre på at etterutdanningsordningen vil føre til resultatforbedring.

Det er ingen kommuner i Hedmark i oppfølgingsordningen.

Fylkesmannen i Hedmark, Hordaland... (fra kapittel 7.3.8.12 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen i Hedmark, Hordaland og Troms skal kort redegjøre for skolenes bruk av og erfaringer med ferdighetsprøven/kartleggingsøvelsene i svømming, og for om elevene er svømmedyktige på 4. årstrinn.

I Hedmark har 86 % av kommunene gjennomført hele eller deler av ferdighetsprøven.

Det er gitt tilbakemeldinger på at disse øvelsene er gode, og at de gjør det enklere å vurdere måloppnåelse. De gir en god oversikt over hva elevene skal kunne. Det er enklere å se progresjon, differensiere og å gi vurdering. Noen har svart at testen kan virke uoverkommelig for elever som har startet som nybegynnere.

Over halvparten av kommunene svarer at ferdighetsprøven bidrar til å sikre progresjon i opplæringen.

Rapporteringen som tidligere ble sendt Utdanningsdirektoratet viste at det var stor variasjon i svarene fra kommunene, fra 40-100%. I gruppen minoritetsspråklige barn er ikke alle svømmedyktige etter 4. årstrinn.

Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen... (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen per 31.12.2016, antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2016, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i fylket.

Antall årsverk i landbruksavdelingen utgjør 23,7 i 2017, dvs. 1 årsverk mindre enn i 2016. I kommunal landbruksforvaltning er det registrert 66 årsverk, en nedgang på 7 årsverk sammenlignet med året før. Denne nedgangen er imidlertid hovedsakelig "teknisk", ved at Fylkesmannen etter en grundigere gjennomgang har korrigert ytterligere for oppgaver på utsiden av landbruksoppdraget (viltforvaltning, landbruksvikar, kommuneskoger m.v.).

Årsverk i landbruksforvaltningen mm.

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos FM per 31.12.2017	23.7
Antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2017	65.6
Antall enheter/landbrukskontor i fylket per 31.12.2017	18.0

Fylkesmannens landbruksforvaltning er inklusiv 0,7 årsverk GIS koordinator. I kommunal landbruksforvaltning er det en nedgang på 6,7 årsverk fra 2016. Det skyldes at viltforvaltning, motorferdsel i utmark, landbruksvikar, kommuneskoger m.m. er fjernet fra statistikken.

Rapporter på antall årsverk i avdeling... (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindriftsforvaltning.

Forvaltningen av tamreindriften i Hedmark er lagt til Fylkesmannen i Trøndelag. Fylkesmannen i Hedmark bruker likevel noe ressurser på å følge opp næringa, bl.a. knyttet til beitekonflikter.

Årsverk i reindriftsforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos FM per 31.12.2017	0.1

Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis... (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer.

Se tabell under.

Ressurser avsatt til kontrollarbeid

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	2.0
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	0.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	11.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	0.0

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett... (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett, herunder omfang (kilometer/kroner) for nybygging, ombygging og vedlikehold av skogsvegnettet.

Det ble i 2017 ferdigstilt 20,2 km nye skogsbilveger og 73,5 km ombygde skogsbilveger til en samlet kostnad 30 millioner kroner. Tilsvarende tall for 2016 var 30,5 km nye skogsbilveger og 63,5 km ombygde skogsbilveger til en samlet kostnad på 27 mill. kr. Flaskehalsen har, som på det offentlige vegnettet, høy prioritet fordi bruer, snuplasser og bæreevne er grunnleggende elementer for logistikken. Det er investert 15,6 mill. kr i vegvedlikehold.

Det betyr at det i 2017 totalt er investert 45,6 mill. kr i infrastruktur i skogen. Det reelle tallet er imidlertid noe høyere i.o.m. at store eiendommer som almenninger og offentlige skoger ikke registrerer vedlikeholdskostnader i skogfondsregnskapet. I henhold til Fylkesmannens rapport fra 2016 om "Tilstandsregistrering skogsbilveger i Hedmark 2015", er det årlige investeringsbehovet 137 mill. kr for å løfte hele vegnettet opp til gjeldende vegnormaler i løpet av en 20-årsperiode og samtidig utføre nødvendig vedlikehold.

Det ble i 2017 gitt tilsagn om tilskudd til 104 nye skogsbilvegprosjekter fordelt på 20 km nyanlegg, 72 km ombygging og utbedring av 46 flaskehalsar. Anleggene har en budsjettert kostnad på 43,6 mill. kr, og er tildelt 13,3 mill. kr i tilskudd. Det ble trukket inn i alt 1,4 mill. kr som ble omfordelt til nye prosjekter.

Prosjektet "Skogsbilvegsatsing Fase II" ble startet opp i 2017 med grunnlag i tilstandsregistreringen fra 2015. Formålet med prosjektet er å identifisere og iverksette aktuelle tiltak for å øke omfanget av vedlikehold og ombygging av skogsbilvegnettet.

Erfaringer fra «Prosjekt Vegpådriver i Glåmdalen» understreker viktigheten av organisering som grunnleggende element i arbeidet med både bygging, ombygging og vedlikehold av skogsveger, samt at relevant spisskompetanse finnes tilgjengelig regionalt.

Interessen for skogsbilveg er i positiv utvikling. Næring og forvaltning er spent på effekten av overføringen av vegansvaret til kommunene i 2020.

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart... (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Eventuelle kommuner i fylket som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).
- Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5).

De fleste kommuner utfører et godt kontinuerlig vedlikehold gjennom saksbehandling, og der vedlikeholdet skjer samtidig med oppdatering av Matrikkelen for datasett der det er aktuelt. I løpet av 2017-18 vil mange av samarbeidene i Hedmark og Oppland gå over til direkte oppdatering av SFKB. Vi ønsker at kommunene i Hedmark og Oppland kan være med i en tidlig fase ved pilotering og innfasing av denne løsningen. Det vil fortsatt gjennomføres en årlig forvaltningsrunde etter innføring av denne løsningen, men da med fokus på kvalitet på datasettene.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Kommuner uten ajourføring/oppdatering	Antall kommuner som ikke har ajourført/oppdatert	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	9 %	2	22
Jordregister tilstand	23 %	5	22

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren... (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren, og gi en vurdering av måloppnåelse for miljøvirkemidlene.

Fylkesmannen har videreført arbeidet fra 2016 med klimatiltak innenfor landbrukssektoren. Gode klimatiltak er ofte sammenfallende med god agrobiologi og god økonomi for produsentene. Ved disponeringen av de fylkesvise midlene til tiltak innen Klima- og miljøprogrammet er klimatiltak prioritert i 2017. Storskalaforøk, informasjonsmøter om bedre utnyttelse av husdyrgjødsel, bedre gjødslingsplaner og mer drenering osv. er gjennomført i regi av Norsk Landbruksrådgiving og kommunene i Hedmark. For å øke kunnskapen om betydningen av riktig gjødsling og å sikre felles forståelse av kravet til gjødslingsplaner har, har Fylkesmannen arrangert felles fagdager for kommunene og Norsk landbruksrådgiving i Hedmark. Tema for denne fagdagen var gjødsling og klima, gjødslingsplanlegging og gjødsling av korn og grovfôrvekster.

Omfanget av tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel har økt med 13.000 daa siste året og er nå oppe i 186.000 daa totalt for fylket. God drenering er et viktig tiltak for å redusere utslippet av klimagasser og redusere avrenningen ved at en tar ut mer av tilførte næringsstoffer i avlinga.

Responser på doblingen av tilskuddssatsene for drenering, fra 1.7.2017, var meget god. Innvilga tilskudd til systematisk grøfting, som er viktigste tiltak i Hedmark, økte fra 2.965 daa i 2016 til 7.242 daa i 2017. Antall meter med tilskudd til usystematisk grøfting økte fra 35.403 meter i 2016 til 38.662 meter i 2017. Noe av økningen skyldes at noen tidligere innvilgede søknader ble trukket, for å søke på nytt med dobbel sats. Det er fortsatt stort behov for drenering av mye jordbruksareal i Hedmark. Fylkesmannen har støttet flere fagmøter/markdager om drenering med midler fra Klima- og miljøprogrammet.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen for miljøvirkemidlene (dvs. fylkesvise midler til tiltak innen Klima- og miljøprogrammet, midlene til RMP-tilskudd og tilskudd til drenering) i Hedmark samlet sett som god.

Skogbruket i Hedmark respondert særdeles godt og effektivt på miljø-/klimavirkemidlene til tettere planting, suppleringsplanting og gjødsling i skog (se kap. økt planting med tilskudd, fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB). Måloppnåelsen er meget høy for disse virkemidlene.

Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven... (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk.

Fylkesmannen bruker naturmangfoldloven (§§8-12 i kap. II) aktivt på landbruksområdet der vi fatter vedtak som førsteinstans. Dette gjelder saksområdene «Tilskudd til tiltak i beiteområder», «Tilskudd til Utvalgte Kulturlandskap», «Meldinger om hogst av vernskog» og ved byggetillatelse for ny- og ombygging av skogsbilvei. Ved tilskuddsbehandling til skogsbilvei vises det til byggesøknaden for tiltaket.

Fylkesmannen kjenner ikke til at noen søkere har fått avslag pga. at tiltaket kommer i konflikt med Naturmangfoldloven. Kommunene har generelt gode rutiner for å bruke og synliggjøre sine vurderinger etter naturmangfoldloven i sin saksbehandling på landbruksområdet. Fylkesmannen har ikke oppheva noen vedtak med hjemmel i forvaltningsloven § 35, grunnet manglende hensyn til – eller manglende vurderinger etter §§ 8-12 i kap. II i naturmangfoldloven.

I to store nydyrkningsøknader er Fylkesmannen blitt rådspurt om konsekvensutredning i forhold til Naturmangfoldloven. Det er fast rutine å følge opp og kreve konsekvensutredninger for planer der omfanget utløser krav etter plan- og bygningsloven.

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning... (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)

Rapportere på

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak.

Produksjonstilskudd

Fylkesmannen har særlig fulgt opp kommunene på to områder i 2017:

- Avkortinger ved feilopplysninger
- Kravet til vanlig jordbruksproduksjon

Fylkesmannen har fattet vedtak om tilbakebetaling av ca. 1,8 mill kr i én driftsfellesskapssak. Pga. ressursituasjonen har vi ikke prioritert å sette i gang noen nye kontroller av driftsfellesskap i 2017. Vi er heller ikke kjent med at kommunene har vurdert noen slike saker.

Avkortinger ved feilopplysninger (søknadsomgangen 1.1.2017)

8 kommuner har avkortet i til sammen 21 saker der det er gitt feilopplysninger, samlet avkorting kr 126 500. 7 kommuner har sendt kopi av vedtak til Fylkesmannen.

5 kommuner har sendt begrunnelse for hvorfor det ikke er avkortet hos foretak med avvik på PT-4100 A. 7 kommuner som skulle ha sendt begrunnelse har ikke gjort dette. Disse avvikene gjelder tilskudd til økologisk landbruk, bevaringsverdige storferaser og grøntproduksjon. Kommunene vurderer aldri om det skal avkortes ved feilopplysninger vedr. disse tilskuddene fordi opplysningene blir kontrollert maskinelt.

Oppfølginga av avvik på PT-4100 C er betydelig dårligere. Fylkesmannen har bare fått redegjørelse for hvorfor det ikke avkortes hos foretak på PT-4100 C i ca. 30 saker, mens det ikke er begrunnet i ca. 85 saker. 12 kommuner som skulle ha sendt begrunnelse for hvorfor det ikke er avkortet, har ikke fulgt opp dette.

Vanlig jordbruksproduksjon

Kommunenes vurderinger av vanlig jordbruksproduksjon:

	Mjølkeku	Geit	Sau
Antall saker vurdert	15	2	161
Avslag	2	0	14

Kommunene har avslått i underkant av 10 % av de varselmeldte søknadene. Bare 6 av 22 kommuner har avslått søknader fordi de mener vilkåret om vanlig jordbruksproduksjon ikke er oppfylt. Det er store variasjoner mellom kommuner i vurderingene.

Se for øvrig kap. om forvaltningskontroll.

Samarbeid med Mattilsynet og oppfølging av dyrevelferdssaker

I 2017 har Fylkesmannen fått oversendt saker om brudd på dyrevelferdsregelverket hos 78 foretak. Kommunen har avkortet produksjonstilskuddet i 10 saker, i alt kr 179 000. Fylkesmannen har ikke mottatt noen redegjørelse fra kommunen om hvorfor det ikke er avkortet i ca. 40 av disse sakene. 10-12 av vedtakene ble fattet i perioden januar-mai 2017, og kommunen burde ha vurdert avkorting ved søknadsomgangen 1.01.2017. På grunn av ressursituasjonen har Fylkesmannen ikke fått fulgt opp kommunene så godt som ønskelig på dette området.

Dialogen med Mattilsynet er i hovedsak god. Det er regelmessige møter mellom Mattilsynet, kommunene og Fylkesmannen, med unntak av i en av regionene i fylket.

Overprøvingssaker

Fylkesmannen har overprøvd kommunen i 4 saker:

- Driftsfellesskap: 1 sak
- Avkorting ved brudd dyrevelferd: 2 saker
- Avkorting ved feilopplysninger: 1 sak

Regionalt miljøtilskudd

Fylkesmannen har gått gjennom alle kopier mottatt fra kommunene om avkorting i RMP-tilskuddet både pga. brudd på annet regelverk for jordbruksdrift og feilopplysninger. I de fleste tilfeller skyldes avkorting pga. regelverksbrudd at foretaket mangler gjødslingsplan eller at den er mangelfull. Der gjødslingsplanen mangler følger kommunene opp med anbefalt avkorting, mens det er mer ulik praksis ved mangelfull gjødslingsplan. Etter Fylkesmannens vurdering har noen kommuner brukt for liten avkorting pga. feilopplysninger der gjødslingsplanen mangler eller er mangelfull. Størrelsen på avkorting er ofte for dårlig grunnet. Fylkesmannen har opphevet to vedtak om RMP-tilskudd pga. saksbehandlingsfeil i kommunen.

Tidligpensjon

Fylkesmannen gjennomfører en årlig kontroll av om vilkårene for tidligpensjon er oppfylt. I 2017 ble det ikke avdekket brudd på disse. I 2016 ble det avdekket ett brudd på kr 224.991 i for mye ubetalt tidligpensjon. Denne saken ble senere anmeldt av Ldir. Vedkommende ble domfelt.

Tilskudd til avløsning ved sjukdom og fødsel

Fylkesmannen konstaterer at mange kommuner har behov for omfattende veiledning i sin behandling av søknader om tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel, og har derfor prioritert forvaltningskontroll av denne ordningen.

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt... (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

Rapportere på

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt over og en vurdering av klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen.

I forhold til søknadsomfanget, er antall klager forholdsvis begrenset. I all hovedsak er førsteinstansens (kommunens) vedtak opprettholdt.

Det er også forholdsvis få dispasaker. Hovedtyngden av disse knytter seg til søknadsfrister.

Klage- og dispensasjonssaker

Betegnelse på rapporteringskrav	Klager medhold	Klager delvis medhold	Klager avslag	Klager under behandling	Dispensasjoner innvilgelse	Dispensasjoner avslag
Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	1	0	9	1	9	2
Avløsning ved sykdom og fødsel mv.	0	0	0	0	9	1
Tidligpensjon for jordbrukere	1	0	0	0	1	0
Regionale miljøtilskudd	0	0	6	0	2	1
SMIL	0	0	2	0	0	0
NMSK	0	0	0	2	0	0

Rapporter i henhold til tabell... (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)

Rapportere på

Rapporter i henhold til tabell:

- Antall mottatte redegjørelser fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt søker), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).
- Antall mottatte redegjørelser fra kommunene i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse skal sendes FM i PT-4100B), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).

Se tabell under.

Avkortinger produksjonstilskudd

	Antall mottatte redegjørelser	Antall kommuner som skulle sendt redegjørelse	Antall kommuner som har sendt redegjørelse
Redegjørelse fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt til søker)	15	8	7
Redegjørelse fra kommunen i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse i PT4100B)	18	12	5

Redegjørelse fra kommunen i saker hvor det ikke avkortet er i tabell brukt PT 4100A.

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering... (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering av hvordan arbeidet med 0-24 samarbeidet har fungert i henhold til embetets målsettinger og ambisjoner. Herunder skal det framkomme hvilke egne mål som er satt for arbeidet. I egenvurderingen skal fylkesmannen vurdere hvilke tiltak som har gitt de beste resultatene og i størst grad bidratt til samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge og deres familier.

Vi har satt tre målsettinger for FM Hedmark sitt 0-24 arbeid.

- 1) Ansatte som har oppgaver knyttet til barn/unges oppvekst har et godt og forpliktende samarbeid og kommuner/fylkeskommunen og/eller enkeltpersoner opplever satsinger og andre oppgaver vi utfører som helhetlige og sammenhengende
- 2) Samarbeidet hos FM Hedmark skal bidra til at systemene rundt utsatte barn og unge i Hedmark fungerer godt sammen
- 3) Samarbeidet under målsetting 1 og 2 skal stå i sammenheng med arbeidsmetoden og tiltak i vår satsning "Kultur for læring" og henge sammen med fagavdelingenes øvrige oppgaveløsning.

Fylkesmannen Hedmark vurderer at de tiltak som er gjennomført under disse målsettingene i 2017 har bidratt til økt fokus på behovet for samarbeid både internt hos FM og hos/men kommuner og samarbeidspartnere. Det har medført identifisering av utfordringer og et styrket fokus på endrings/forbedringsarbeid innen tjenester og tiltak for barn- og unge. Innenfor skoler- og barnehagesektoren ser vi en sterk økning i fylket på å få på plass en oppgaveløsning med god tverrfaglig innsats. Vi ser at kommuner endrer organisering, øker kompetansen og endrer metoder for å lykkes i arbeidet. I kommunenes planstrategier og økonomiplaner er styrket samordning i arbeidet med barn/unge er fremhevet som sentralt forbedrings-/ innsatsområde.

Fylkesmannen skal også kort redegjøre... (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal også kort redegjøre for områder der det er særlige utfordringer knyttet til tjenestetilbud for utsatte barn og unge.

På tjenestetilbudet til utsatte barn og unge ser vi særlige utfordringer på følgende områder:

- 1) Samordning og helhetlig tjenestetilbud til utsatte barn og unge - og deres familier. Mange kommuner lykkes bedre enn tidligere, men det er fortsatt en utfordring å få tverrfaglig samarbeid optimalt.
- 2) Helsehjelp til barn som bor på barneverninstitusjon

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embedet har gjort seg i det tverretatlige samarbeidsprosjektet med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Utdanningsdirektoratet for å bedre opplærings situasjonen og skoleresultatene til barn og unge i barnevernet. Herunder bes det om en redegjørelse for status rundt embedets arbeid med informasjon og motivasjon til bruk av veilederen «Samarbeid mellom skole og barnevern – En veileder».

Vi har hatt økt fokus på gjennomføring av skolegang i vårt arbeid med tilsyn på barneverninstitusjoner. Gjennom tilsynsbesøk har vi fulgt opp institusjonenes ansvar for å ha skoleansvarlig personell og at skolegang skal være tatt stilling til i tiltaksplaner for det enkelte barn. Vi har også informert og veilederen "samarbeid mellom skole og barnevern" i dialog/tilsynsbesøk i barneverninstitusjonene, til PP-ledere og i regionmøter for barnehage- og skoleeiere.. Det er også informert/vist til samme veileder under vår 0-24 fagsamling for kommunene. Samarbeidet mellom avdelingene hos FM Hedmark når det gjelder opplærings situasjonen for barn i barnevernet er også styrket og vi benytter henvendelser til Fylkeskommunen oftere i saker hvor opplærings situasjonen til barna ikke er tilstrekkelig ivarettatt.

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embedet har gjort seg i det tverretatlige samarbeidsprosjektet med Arbeids- og velferdsdirektoratet med «Forsøk med NAV-veileder i videregående skoler». Herunder bes det om en redegjørelse av konkrete tiltak i embedet og planer embedet har for det videre arbeid i fylket.

Hamar kommune har deltatt i forsøket med Nav-veileder i videregående skole i Hedmark. Vi har hatt 2 Nav-veiledere på hver sin videregående skole i Hamar, begge ansatt i Nav Hamar. Det ble benyttet intern rekruttering, for å sikre at Nav Hamar beholdt kompetansen etter forsøket, uavhengig av hvordan dette skulle videreføres. Forsøket er nå avsluttet, og videreføres i en annen form. Det innebærer at Nav Hamar har besluttet å opprette et eget ungdomsteam, hvor begge disse stillingene inngår. De skal fortsette kontakten mot de videregående skolene, og planen er at de skal være på skolen fast 1 dag pr. uke, tilgjengelig for elever. I tillegg skal de følge opp kontakten med skolen, og de kan gjennomføre samtaler med skolens ungdommer etter avtale. Deres erfaringer deles med hele ungdomsteamet. Fylkesmannen har fulgt forsøket som deltaker i styringsgruppa, samt deltatt på nasjonale samlinger for disse forsøkene. Erfaringer fra forsøket har vært tema på Nav-ledermøter for alle Nav-ledere i Hedmark både underveis, og ved avslutning av forsøket. Vi har også hatt en erfaringskonferanse i fylket i slutten av 2017, og det var Nav Hedmark som tok hovedansvaret for gjennomføring av denne. Forsøket har ført til nærmere samarbeid mellom v.g. skole og Nav-kontoret, og skolen har uttrykt at det viktigste har vært å ha lett tilgjengelighet til Nav. Det har vært noen uenigheter mellom v.g. skole og Nav-kontoret om hva "Nav-kompetansen" innebærer. Vi har erfart at det tar lang tid å bli kjent med hverandres arbeidsområder, og at det er viktig å ha mye vekt på dette i en tidlig fase. Vi har også erfart at forankring er veldig viktig, og at et slikt forsøk bør ha med de øverste lederne både for Nav-kontoret og skolene i styringsgruppa. Til sist, ser vi at det ville vært enklere for Nav-veilederne om de hadde vært på samme skole, sånn at de kunne ha jobbet tett sammen i hverdagen. Sluttrapport fra forsøket er under utarbeidelse hos Nav Hamar.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Driftsregnskapet kapittel 0525 post 01 for 2017 viser kr 105 654 525 i utgifter, jf. bevilgningsrapport. Merforbruket for 2017 for kapittel/post 0525.01 og 3525.02 ble kr 723 475 som ga et akkumulert mindreforbruk på kr 2 641 525.

Vi har hatt høyere sykefravær enn forgående år. Det har også vært en økning i vakanser i andre halvår 2017.

Omtale av fagkapitlene - endringer:

ASD: Generell økt satsing på fagområdet.

BLD: På barnevernsområdet er det overført en stilling fra kap/post 085421 til 052501 (kr 900 000).

JD: Vakanse gjennom hele 2016 på beredskapsområdet ble besatt i januar 2017. I tillegg ble det overført kr 588 000 fra kap/post 0451.21 til 052501.

KD: Vakanser i 2. halvår.

LMD: Vakanser i 2. halvår og nedgang i ytelsen til samarbeid med svenske myndigheter.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2017	Fagdep. 2017	Kapittel 0525, 2016	Fagdep. 2016
Arbeids- og sosialdepartementet	1 969	1 900	1 340	1 667
Barne- og likestillingsdepartementet	3 943	0	3 004	627
Helse- og omsorgsdepartementet	15 135	1 175	12 561	1 103
Justis- og beredskapsdepartementet	4 845	7 714	3 042	9 324
Klima- og miljødepartementet	10 807	2 679	9 740	1 492
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	43 003	19	39 153	842
Kunnskapsdepartementet	7 339	1 708	6 663	935
Landbruks- og matdepartementet	17 423	0	16 766	0
Andre	205	0	148	0
Sum	104 669	15 195	92 417	15 990

Generell kommentar til ressursammenligningen med 2016 er økte lønnskostnader på 14 % som følge av innføring av pensjonskostnader, jf. rundskriv R-118 fra finans.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Embetet løser samfunnsoppdraget på en god måte.

Vergemålsområdet er allikevel utfordrende på grunn av redusert finansiering i 2017.

3.6 Andre forhold

Fylkesmannen i Hedmark har driftsansvaret for Fylkesmennes

Regionale Informasjonsnett (FRI). Det er investert i økt kapasitet på lagring og virtualiseringsteknologi. Dette er gjort for å være klar for større grad av sentraliserte tjenester, jmfør IKT-strategien.

Samtlige embeter med unntak av Trøndelag er portert over på ny telefoniavtale. Det er nå 8 driftsnettverkgrupper, som har 28 medlemmer fordelt på 15 embeter.

Det er satt i drift ny løsning Servicedesk/Helpdesk for alle driftsgruppene.

Oppgaver og ansvar for sentral ePhorte i samarbeid med FmNo, er formalisert.

Endepunktsikkerhetsløsningen (Traps) er i drift i alle embeter.

4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

Embetet lager hvert år en årsplan/virksomhetsplan bestående av Felles virksomhetsplan, del 1, som i hovedsak viser prioriterte tiltak i embetets strategiplan, tverrfaglige satsingsområder/tema og prioriteringer som ikke følger direkte av tildelingsbrev og VØI. I tillegg omtales administrative tiltak som berører hele embetet. Avdelingenes virksomhetsplan, del 2 viser hovedprioriteringer innenfor de forskjellige fagområdene og svarer på TB og VØI. For å sikre en mest mulig likebehandling, rasjonell og effektiv drift er det utarbeidet styrende dokumenter og rutiner som regulerer embetets drift. Disse er tilgjengelige på vårt intranett. Embetet har god økonomistyring og effektiv saksbehandling. Vi utnytter aktivt fagsystemene på økonomirådet og har god oversikt og styring med den økonomiske situasjonen. Oppgaveløsning på tvers av avdelingsgrenser, der dette er hensiktsmessig, har fokus. Vi har jevnt over god måloppnåelse i forhold til resultatkravene. Embetet har en egen administrasjonsordning hvor prinsippene rundt ansvar og roller i embetet er beskrevet. De samme prinsipper gjelder i forhold til risikostyring. Risikovurderinger skal generelt inngå som et element i kvalitetssikring av alle arbeidsprosesser med sikte på å unngå feil og sikre god ressursutnyttelse. Risikostyring og intern kontroll integrert i mål- og resultatstyringen skal bidra til at virksomheten når sine mål. Målsettingene skal oppnås innenfor de rammene som tildelte bevilgninger og eventuelle andre disponible ressurser setter. Risikostyringen skal sikre proaktiv styring, ressursprioritering og være et beslutningsverktøy for ledelsen. Vi må prioritere strengt innenfor de rammene vi har til disposisjon. For 2017 har vi som tidligere år måttet nedprioritere noen oppgaver av kapasitetshensyn. Vi har prioritert ut fra den kunnskap vi har om fylket og hvilken risiko unnlattelse av oppgaver vil ha for rettsikkerheten. Embetet bruker kvalitetssystemet Risk Manager i internkontrollen.

4.1.1 Embetets risikostyring

Embetet har en egen administrasjonsordning hvor ansvar og roller i embetet er beskrevet. Samme ansvar og roller gjelder i forhold til risikostyring. Risikovurderinger inngår som et element i kvalitetssikring av alle arbeidsprosesser med sikte på å unngå feil og sikre effektiv ressursbruk. Risikostyring og internkontroll integrert i mål- og resultatstyringen skal bidra til at vi når våre mål. Målsettingene skal oppnås innenfor de rammene som tildelte bevilgninger og eventuelle andre disponible ressurser setter. Risikostyringen skal sikre proaktiv styring, ressursprioritering og være et beslutningsverktøy for ledelsen. Avdelingslederne gjennomfører systematiske risikovurdering innen sine ansvarsområder i forbindelse med utarbeidelse av avdelingenes årlige virksomhetsplaner. Gjennom virksomhetsplanleggingen og oppfølging av denne skal risiko for manglende måloppnåelse vurderes. Risikoene dokumenteres i risikostyringsdokumentet. Risiko som vi har hatt fokus på i 2017 har vært vergemål, roviltforvaltning, tap av bufe til rovvilt, jordvern, forvaltning av verneområder, kultur for læring og klagesaksbehandling innenfor sosial- og helseområdet. Oppfølging av risiko rapporteres halvårlig i ledermøtet.

4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Embetet har egen administrasjonsordning hvor ansvar og roller i embetet er beskrevet. Under denne er det utarbeidet interne styringsdokumenter. Dokumentene oppdateres regelmessige. Tilsammen utgjør disse dokumentene embetets internkontrollsystem. Alle dokumentene er satt inn i et hierarkisk system og gruppert tematisk slik at sammenhengen mellom de styrende dokumentene tydeliggjøres. Dokumentene er tilgjengelige på embetets intranett.

Kvalitetsstyringssystemet RiskManager er tatt i bruk. Dokumentene legges inn i systemet etterhvert som de fornyes. Avviksrapportering skjer nå i RiskManager.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

For 2017 har vi som tidligere år måttet nedprioritere noen oppgaver av kapasitetshensyn. Vi har prioritert ut fra den kunnskap vi har om fylket og hvilken risiko unnlattelse av oppgaver vil ha for rettsikkerheten.

Gjennomsnittlig totalt årsverk for 2017 er 130 mot 129 i 2016. I årsverkene inngår alle fast ansatte, engasjementer og lærlinger. Alle nyansatte har høyere utdanning. Embetets kompetanse er godt tilpasset oppgavene.

Turnover i embetet er lav, og er på 3,1 % mot 1,5 % i 2016 når vi tar med alle kategorier av stillinger. Embetet har en stabil bemanning.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har oversikt over innkjøp av inventar og IKT-utstyr. Samlet sett har vi relativt begrenset omfang av eiendeler med vesentlig verdi.

Alle avtaler er registrert i kvalitetssystemet House of Control, som for eksempel leieavtaler på IKT, kopiering/printermaskiner, biler og driftsavtaler på Statens hus m.m.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen har revidert Fylkesmannen i Hedmarks årsregnskap for 2016. Årsregnskapet består av ledelseskommentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusive noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2016.

Etter Riksrevisjonens mening gir Fylkesmannen i Hedmarks årsregnskap et rettviseende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter i 2016 og av mellomværende med statskassen per 31. desember 2016, i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring.

På bakgrunn av Riksrevisjonens rapport i 2015 om informasjonssikkerhet har det gjennom 2016 vært gjort et grundig arbeid på oppfølging av området. I 2017 har vi fulgt opp med eget seminar om informasjonssikkerhet og gjennomført et e-læringsprogram knyttet til sikkerhetsmåned (NORSIS).

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Gjennomsnittlig antall årsverk for 2017 er 115,2 mot 115,0 i 2016. I årsverkene inngår alle fast ansatte, engasjementer og lærlinger. Embetet har stabil bemanning.

Vi utlyste 15 stillinger i 2017. Vi hadde 668 søkere til disse stillingene. Det søkte 279 menn og 389 kvinner. Ca. 70 % var i alderen 20 – 39 år. 1,7 % av

over 59 år. Av de 15 utlyste stillingene er det nå tilsatt 13 personer. 3 menn og 10 kvinner. 24 søkere oppga innvandrerbakgrunn og 5 søkere oppga funksjonshemming. Disse 29 søkerne nådde ikke opp i konkurransen.

Alle nyansatte har høyere utdanning. Embetets kompetanse er godt tilpasset oppgavene.

Likestillingen ved embetet er ivaretatt gjennom tilpasningsavtalen til Hovedavtalen. Embetet tilstreber å likestille kvinner og menn. Det er bevissthet rundt dette, ikke minst ved ansettelse og lønnsforhandlinger.

IA-avtalens overordnede mål er å forbygge og redusere fraværet, styrke jobbnærværet og bedre arbeidsmiljøet, samt hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Embetets målsetting er å holde sykefraværet lavt (mindre enn 5%). I 2017 var sykefraværet, legemeldt og egenmeldt, på 4,8 %. Tilsvarende tall for kvinner var 6,3 % og for menn 2,8 %. Resultatet er noe høyere enn i 2016, men fortsatt under målsettingen. Vi legger stor vekt på oppfølging av sykefravær og dialog mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Oppgavefordeling og tilrettelegging er et klart definert lederansvar. Vi benytter nå SAP også til sykefraværsoppfølging, og rapporterer elektronisk til NAV via Altinn.

Turnover i embetet er lav, 3,1 % når vi tar med alle kategorier av stillinger. 3 personer gikk av med pensjon, 1 lærling fullførte fagbrev i kontor og administrasjonsfaget, og de øvrige som sluttet gikk over i andre stillinger. Ny lærling ble tilsatt høsten 2017 slik at vi har hatt to lærlinger hele året. Vi skiftet fagkrets og har nå 1 andreårslærling i kontor- og administrasjonsfaget og 1 lærling i ikt/dataelektronikerfaget.

Embetet har i løpet av 2017 hatt 2 personer i arbeidstrening via NAV. I tillegg har vi engasjert 4 personer i arbeidstrening, heltid og deltid, i forbindelse med avlevering av arkiv som følge av sammenslåing av embeter.

5 Vurdering av framtidssikter

5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Vi ser flere forhold som kan påvirke det nye embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt. Vi vil påpeke usikkerheten som ligger i de pågående sentrale prosessene, som etableringen av fylkesmennes fellesadministrasjon og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene. Resultatene av dette vil nødvendigvis påvirke så vel oppgavene som ressursene embetet vil få til å løse oppdraget.

Omstillingsprosessen ifm sammenslåing med Fylkesmannen i Oppland har gitt og vil fortsatt gi økt turnover blant de ansatte. Lavere bemanning kan i perioder bli et risikomoment som gjør at samfunnsoppdraget ikke løses like godt og effektivt som man ellers ville gjort. Det tar også noe tid å komme inn i oppgavene og opparbeide kompetanse ved nyansettelser.

Forventningene om innsparinger gjennom avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform oppleves som krevende. Embetet legger stor vekt på å oppnå økt effektivitet gjennom digitale løsninger.

Det nye embetet skal betjene 48 kommuner med meget stor geografi. Utenfor embetet anser vi kapasitet og kompetanse i de mindre kommunene som en utfordring, og som kan gjøre arbeidet med å iverksette nasjonal politikk krevende for embetet.

5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Tilgang på tilstrekkelige ressurser er avgjørende for at vi skal kunne møte framtidige utfordringer på en god måte.

Innføring av digitale løsninger som gir reell avlastning er en forutsetning for det nye embetet for å kunne møte krav om gevinstrealisering.

Omstillingsprosessen krever ressurser fra ledelsen, tillitsvalgte og øvrige ansatte. Dette vil gå på bekostning av oppgaveløsningen og vil kunne påvirke måloppnåelsen for 2018.

Det er viktig at det avsettes tilstrekkelig ressurser i 2018 til omstillingsprosessen slik at grunnlaget for det nye embetet er best mulig ved oppstart.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Hedmark.pdf](#)

FYLKESMANNEN I HEDMARK
Org. nr.: 974761645

Riksrevisjonens beretning

Til Fylkesmannen i Hedmark

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Fylkesmannen i Hedmarks årsregnskap for 2017. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2017.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 290 065 988 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Fylkesmannen i Hedmarks årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter i 2017 og mellomværende med statskassen per 31. desember 2017, i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverk for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999), alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde

Vi kommuniserer med ledelsen og informerer det overordnede departementet, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss med moderat sikkerhet om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000-serien, har vi avdekket brudd på [sett inn lov/regelverk] ved [sett inn funn] tilfeller. Med unntak av dette regelverksområdet er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk for økonomistyring

Oslo; 26.04.2018

Etter fullmakt

Erna Jørgensen Lea
ekspedisjonssjef

Kari Kay
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur